

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Käesoleva eelnõuga muudetakse alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadust (edaspidi *aktsiisiseadus*), et võtta üle järgmised direktiivid:

- 1) Euroopa Nõukogu direktiiv (EL) 2020/262, 19. detsember 2019, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (edaspidi *üld-direktiiv*);
- 2) Euroopa Nõukogu direktiiv (EL) 2020/1151, 29. juuli 2020, millega muudetakse direktiivi 92/83/EMÜ alkoholi ja alkoholsete jookide aktsiisimaksude ühtlustamise kohta (edaspidi *alko-direktiiv*);
- 3) Euroopa Nõukogu direktiiv (EL) 2019/2235, 16. detsember 2019, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, ja direktiivi 2008/118/EÜ, mis käsitleb aktsiisi üldist korda, seoses liidu raamistikus elluviidava kaitsetegevusega.

Üld-direktiiviga muudetakse ja asendatakse nõukogu direktiiv 2008/118/EÜ.

Direktiivi 2008/118/EÜ peamised muudatused on:

- 1) viidete kaasajastamine arvestades Lissaboni lepingut ja tollivaldkonna õigusalasid muudatusi;
- 2) aktsiisiga maksustatud kauba liikmesriikide vahelisel veol elektroonilise saatelehe nõude sätestamine aktsiisikauba liikumise üle parema järelevalve tagamiseks;
- 3) aktsiisi- ja tollireeglite ühtlustamine aktsiisikauba sujuvamaks ekspordi ja impordi korraldamiseks.

Üld-direktiiv sisaldab direktiivis 2019/2235 sätestatud aktsiisivabastust liikmesriikide relvajõudude poolt kasutatavale aktsiisikaubale. Seetõttu ei käsitleta kõnealuse direktiivi ülevõtmist eraldi.

Direktiivi 92/83/EMÜ muudeti, et täpsustada õlle puhul Plato kraadi mõõtmise reegleid ja denatureeritud (joogikõlbmatuks muudetud) alkoholi aktsiisivabastuse sätteid ning kehtestada täiendavaid alkoholiaktsiisi soodustusi.

Lisaks tehakse tehnilise sisuga muudatusi parema õigusselguse eesmärgil, nt energia aktsiisivabastuse loa kohaldamisala täpsustamine jmt.

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostas Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Heidi Vessel (e-post: heidi.vessel@fin.ee; tel. 611 3651). Energia aktsiisivabastuse loa kohaldamisala ja kütuse aktsiisikohustuse täpsustavad sätted valmistas ette Lauri Lelumees (e-post: lauri.lelumees@fin.ee; tel. 611 3059). Eelnõu mõjude hindamisel osales Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna analüütik Merliin Laos (e-post: merliin.laos@fin.ee, tel 611 3115). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Agnes Peterson (e-post: agnes.peterson@fin.ee; tel. 6113161) ning eelnõu keelelist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (e-post: sirje.lilover@fin.ee).

1.3 Märkused

Eelnõuga muudetakse 2022. aasta 1. jaanuaril jõustuvat alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse redaktsiooni (RT I, 23.12.2020, 7).

Eelnõu jõustumine on kavandatud 2022. aasta 1. jaanuariks.

Eelnõule ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust, kuna eelnõuga käsitletakse Euroopa Liidu õiguse rakendamist.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks Riigikogus on vajalik poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on võtta üle direktiivid, mis sätestavad aktsiisiga maksustamise üldise korralduse ja alkoholispetsiifilised muudatused.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Esimeses paragrahvis sätestatakse aktsiisiseaduse muudatused ja teises paragrahvis seaduse jõustumise tähtpäev.

Vastavalt üld-direktiivi artiklile 55 peavad liikmesriigid võtma üle artiklid 2, 3, 6, 12, 16, 17, artiklid 19-22, artiklid 25-29, artiklid 33-46 ja artiklid 54, 55 ja 57. Osa nimetatud artiklitest on sisult uued. Teine osa artiklitest sisaldab teksti täpsustusi või uuendusi teatud määral. Seetõttu ei olnud vajadust kõiki nimetatud artikleid võtta üle täies ulatuses.

Alko-direktiivist ei ole üle võetud rakendamiseks vabatahtlikke sätteid, samuti sätteid, mis on sisult juhendumiseks aktsiisi kehtestamisel või mis on suunatud Eestist erinevale liikmesriigile. Need sätted on järgmised.

1) Artikkel 1 punkt 1, millega täpsustatakse Plato kraadi mõõtmise reegleid. Plato kraadide mõõtmise reegleid peavad järgima liikmesriigid, kes maksustavad õlut algvirde tiheduse alusel. Eestis maksustatakse õlut etanoolisisalduse alusel.

2) Artikkel 1 punkt 2, mille alusel võib lahjat õlut, see on kuni 3,5%vol, maksustada tavamäärast madalama määraga. Etanoolisisaldusest sõltuva määraga on juba tagatud lahjema alkoholi soodsam maksustamine.

3) Artikkel 1 punkt 4, mille alusel võib viinamarjaveini sõltuvalt tootmismahust soodsamalt maksustada. Viinamarjaveini toodetakse Eestis pigem hobikorras enda tarbeks, sest looduskliimaatiliste tingimuste tõttu ei kasva viinamari Eestis veinitööstusele vajalikus koguses. Eestis rakendatakse soodusaktsiisi veinile, mille etanoolisisaldus on kuni 6%vol. Veini aktsiisi alammäär on 0 eurot. Siiski pidas Malta oluliseks taotleda soodustust, sest rakendavad 0 eurost kõrgemat määra, see on veidi üle 20 euro 100 liitri kohta.

4) Artikkel 1 punkt 6 on mõeldud juhendumiseks aktsiisi kehtestamisel. Liikmesriigid peavad kohaldama kõikidele kääritatud jookidele ühesugust aktsiisimäära, välja arvatud alko-direktiivis käsitletud soodusaktsiisi juhtumid.

5) Artikkel 1 punkt 7, millega nähakse ette tootmismahust sõltuva aktsiisi kohaldamise võimalus kääritatud joogile. Kääritatud jooki võib maksustada tavamäärast maksimaalselt 50% madalama aktsiisiga, kui selle on tootnud väiketootja, kelle aastane tootmismaht on kuni 1,5

miljonit liitrit kääritatud jooki. Analüüsi tulemusena selgus, et soodustusest saadav aktsiisivõit ettevõtjale on väheoluline summa, see on kokku umbes 0,4 miljonit eurot. Samas kaasnevad soodustusega täiendavad kulud riigile IT süsteemide muutmiseks. Ettevõtjad on avaldanud soovi soodustuse rakendamiseks, samas on kahtlus, et ettevõtjad eeldavad tootmismahust sõltuva soodusmäära puhul kääritatud joogi kuni 6%vol aktsiisi vähenemist 50%. Direktiiviga alusel tohib tootmismahust sõltuv soodustus olla väiksem maksimaalselt 50% tavamäärast, mitte juba kehtivast soodusmäärast. Kääritatud joogile kuni 6%vol rakendatakse soodusmäära. Etanoolisisaldusest sõltuv soodustus on suurem kui oleks tootmismahust sõltuv soodustus.

Tabel Kääritatud joogi aktsiisimäär

Etanoolisisaldusest sõltuv aktsiis tootele kuni 6%vol (kehtiv)	Tootmismahust sõltuv aktsiis, mida võib kehtestada alates 2022. a	Tavamäär (kehtiv)
63,35 € hektoliitri kohta	73,91 € hektoliitri kohta	147,82 € hektoliitri kohta

2020. a andmetel oli Eestis 42 kääritatud jooki tootvat ettevõtjat, kellest 39 tootsid alla 1,5 milj liitri kääritatud jooki ehk kes saaksid kohaldada tootmismahust sõltuvat aktsiisi. Nende 39 ettevõtja aastane kääritatud joogi tootmiskaht kokku on 1 miljon liitrit, millest veidi alla 50% moodustab kääritatud jook üle 6%. 2020. a andmetel maksustati Eestis aktsiisiga 16,02 milj liitrit kääritatud jooki, millest ca 2 milj liitrit ehk vaid 12 % moodustab kangem kääritatud jook (üle 6%vol). Uus soodustus mõjutab väga väikest osa kääritatud jookidest, see on 0,5 milj liitrit kääritatud jooki etanooliga üle 6%vol. Kogus 0,5 miljonit liitrit on 3% kääritatud jookide kogusest, mis lubati tarbimisse Eestis 2020. aastal.

Kääritatud joogi aktsiisiga maksustatud kogus Eestis 2020. a	Kokku kääritatud joogi kogus (milj liitrit)	Kokku kääritatud joogi (kuni 6%) kogus	Kokku kääritatud joogi (üle 6%) kogus
Kokku kääritatud joogi kogus	16,02	13,97	2,05
Väiketootjate tootmiskaht, mis sisaldub 16,02 milj liitris	1,00	0,50	0,50

6) Artikkel 1 punktid 8 ja 9, millega kaasajastatakse viiteid direktiivi numbrile ja määrase numbrile, sätte sisu ei muudeta.

7) Artikkel 1 punkt 10, millega nähakse ette tootmismahust sõltuv soodusmäär vahetootele. Säte on rakendamiseks vabatahtlik. Eesti ei ole taotlenud soodusmäära rakendamist vahetootele.

8) Artikkel 1 punkt 11, millega nähakse ette destilleeritud alkoholile aktsiisi rakendamise erisused Bulgaarias, Tšehhi Vabariigis ja Poolas. Lisaks lubatakse koduses majapidamises destilleerida alkoholi, kui seda kasutatakse isiklikuks otstarbeks mitteärilisel eesmärgil ja tooraineks on oma kasvatatud puuviljad. Liikmesriik võib koduses majapidamises destilleeritud alkoholi jätta aktsiisiga maksustamata. Nimetatud soodustust peavad oluliseks Horvaatia, Rumeenia jt riigid, kus on puuviljadest alkoholi destilleerimise traditsioonid. Alkoholiseaduse alusel ei ole alkoholi destilleerimine koduses majapidamises Eestis lubatud.

9) Artikkel 1 punkt 12, millega sätestatakse vähendatud aktsiisimäära kohaldamise erisused Prantsusmaale ja Kreekale.

10) Artikkel 1 punkt 15 alapunktid b ja c, millega nähakse ette võimalus vabastada aktsiisist tarbijapakendis mahuga kuni 0,15 liitrit toidulisandid ja kehtestatakse protseduurireedid alkoholi denatureerimise meetodi muutmiseks. Toidulisandite vabastamine alkoholiaktsiisist ei ole otstarbekas, sest tegemist on alkoholiga, mis kuulub üldreeglite alusel maksustamisele. Puudub selgus, miks peaks vabastama aktsiisist väiksemas pakendis alkoholi. Toidulisandiks saab toidulisandi määratluse kohaselt sisuliselt nimetada ka viina, konjaki jmt. Selline olukord tekitab segadust ja loob aluse kuritarvituste võimaluseks. Aktsiisivabastuse võimalust taotles Läti. Alkoholi denatureerimismeetodi muutmise teatamise protseduurireegleid ei ole vaja aktsiisiseadusesse üle võtta, need on juhendumiseks.

11) Artikkel 1 punktid 16 ja 17 ning artikkel 2 on tehnilise iseloomuga sätted, nt direktiivi ülevõtmise tähtaeg või komisjoni kohustus esitada direktiivi rakendamise aruanne iga viie aasta järel.

Alljärgnevalt selgitatakse muudatusi aktsiisiseaduse nende paragrahvide lõikes, mida muudetakse.

Paragrahv 1

Muudetakse **lõiget 2**, et kaasajastada viidet kombineeritud nomenklatuurile kooskõlas alko-direktiivi artikli 1 punktiga 14. Alko-direktiivis ja aktsiisiseaduses on alkohol defineeritud nende kaubakoodide abil, mis kehtisid direktiivi vastuvõtmisel. Selleks, et kombineeritud nomenklatuuri kaubakoodide muutumisel ei muutuks automaatselt maksuobjekt (ehk nt teatud toode jääks maksustamata muutmise tulemusena), sätestatakse direktiivis ja aktsiisiseaduses kaubakoodide, millele on viidatud, kehtivusaeg. Maksustamisel lähtutakse olukorrast, mis kehtis seaduses sätestatud kaubakoodide kehtimise ajal. Pärast 1992. aastat on alkoholi kaubakoodid veidi muutunud, neid on kaasajastatud ja alko-direktiivi uues redaktsioonis viidatakse 2019. aastal kehtivatele kaubakoodidele.

Paragrahv 1¹

Muudetakse §-s 1¹ esitatud mõisteid kooskõlas üld-direktiivi artikli 3 punktidega 2-5 ja 14. Aktsiisiseaduses määratletud „liidu territoorium“ ja „liikmesriik“ (§ 1¹ lõiked 1 ja 2) on sisuliselt kooskõlas artikli 3 punktides 2 ja 3 esitatud mõistetega „liikmesriigi territoorium“ ja „liidu territoorium“. **Lõikes 1** kaasajastatakse vaid viidet Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) toimimise lepingu artiklitele (Lissaboni leping). Kolmandad territooriumid on määratletud kooskõlas nimetatud artikli punktiga 4 ja punktis 5 defineeritud kolmas riik vastab sisuliselt aktsiisiseaduse mõistele „liiduväline riik“ aktsiisi kohaldamise mõttes. Sihtliikmesriik defineeritakse kooskõlas artikli 3 punktiga 14. See on liikmesriik, kuhu kaup on toimetatud.

Paragrahv 4

Säte viiakse kooskõlla üld-direktiivi artikli 3 punktiga 6. Termin „aktsiisi peatamise kord“ ei ole uus, muudatustega täpsustatakse definitsiooni. Aktsiisiseaduses kasutatakse termini „aktsiisi peatamise kord“ asemel terminit „ajutine aktsiisivabastus“, sisu on sama. Mõistest on ära jäetud viide „tolli peatamismenetlusele“, samuti on jäetud ära „tolli peatamismenetluse“ definitsioon, sest sellist menetlust tolliõiguses enam ei eksisteeri. Tolli peatamismenetluses oleva kauba all on mõeldud liiduvälise tollistaatusega kaup. Ajutist aktsiisivabastust kohaldatakse vaid liidu tollistaatusega kaubale. Liiduvälise staatusega kaubale ei kohaldata aktsiisikauba tootmise ja liikumisega seonduvaid reegleid (sh ajutine aktsiisivabastus), et välistada aktsiisikauba topeltjärelvalve, see on üheaegselt nii aktsiisi- kui tollivaldkonna

järelevalve meetmete kohaldamine. Tulenevalt kirjeldatud muudatustest täpsustatakse paragrahvi pealkirja.

Paragrahv 4¹ lg 1

Säte viiakse kooskõlla üld-direktiivi artikli 6 lõikega 3, milles defineeritakse aktsiisikauba tarbimisse lubamine. Aktsiisikauba tarbimisse lubamisel tekib aktsiisi maksmise kohustus.

Üld-direktiivi artikli 6 lõike 3 muudatuse alusel loetakse aktsiisikauba tarbimisse lubamiseks ka aktsiisikauba ladustamist väljaspool ajutist aktsiisivabastust, kui see kaup ei ole aktsiisiga maksustatud (art 6 lg 3(b)) ning lisatakse täpsustus, et tootmise all mõeldakse ka töötlemist. Importimise puhul lisatakse juhtumid, millal tollivõla lõppemisega lõpeb ka aktsiisivõlg (art 6 lg 3 (d)). Need juhtumid on:

- 1) kui kaup, millelt tuleb tasuda impordi- või eksporditollimaks, hävitatakse tollijärelevalve all või loovutatakse riigile (viide punktile f);
- 2) kui kauba kadumine või tollialastest õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmata jätmine tuleneb sellest, et kõnealune kaup on oma liigi tõttu või ettenägematutest asjaoludest või vääramatust jõust tingituna või tolli korralduse tagajärjel täielikult hävinud või pöördumatult kahjustatud (viide punktile g);
- 3) kui kaup ei ole seotud pettusega ja tollivõlg tekkis vastavalt tolliseadustiku (määrus (EL) nr 952/2013) artiklile 79 ja tollile esitatakse piisav tõend, et kaupa ei ole kasutatud või tarbitud ja et kaup on liidu tolliterritooriumilt välja viidud (viide punktile k).

Liikmesriigil lubatakse nõuda konfiskeeritud aktsiisikaubalt aktsiisivõlga tollivõla lõppemisel määruse (EL) nr 952/2013 artikli 124 lõike 1 punkti e kohaselt.

Aktsiisiseaduses esitatud aktsiisikauba tarbimisse lubamise definitsiooni täiendatakse viidetega ebaseaduslikule tootmisele, ladustamisele, valdamisele, väljumisele ajutise aktsiisivabastuse alt ja sisenemisele Eestisse. Selliselt on mõiste paremini kooskõlas aktsiisiseaduse §-s 24 lõikes 12 sätestatud maksukohustuse tekkimise momendiga. Aktsiisiseaduse § 21 lõike 1 alusel loetakse tootmiseks ka töötlemist, seetõttu ei ole § 4¹ täpsustamine töötlemise mõttes vajalik.

Paragrahvid 4⁴ ja 4⁵

Aktsiisiseadust täiendatakse mõistetega kooskõlas üld-direktiivi artikli 3 punktidega 12 ja 13. Isikute „sertifitseeritud kaubasaaja“ ja „sertifitseeritud kaubasaatja“ määramine on vajalik seoses elektroonilise saatelehe rakendamisega aktsiisiga maksustatud kauba liikumisel liikmesriikide vahel. Isikud, kes soovivad lähetada ja vastu võtta lähteriigis aktsiisiga maksustatud kaupa, peavad juurdepääsu saamiseks saatelehtede elektroonilisele süsteemile ennast registreerima maksuhalduri vastavas infosüsteemis.

Paragrahv 10

Säte viiakse kooskõlla üld-direktiivi artikli 3 punktiga 7 ja artikliga 4. Impordi mõistet sisuliselt ei muudeta, täpsustusena lisatakse viide määruse (EL) nr 952/2013 artiklile 201. Kõnealust määrust nimetatakse aktsiisiseaduse § 4¹ alusel tolliseadustikuks. Paragrahvi **lõikes 2** asendatakse viide direktiivi 2008/118 artiklile 5 viitega kolmandatele territooriumidele. Sisu jääb samaks. Paragrahvi lõikes 3 asendatakse viide direktiivi 2008/118 artiklile 6 direktiivi artiklile 5, sisu jääb samaks. Kuna aktsiisiterritoorium erineb tolliterritooriumist, siis selguse mõttes täiendatakse paragrahvi **lõikega 4**. Näiteks Ahvenamaa on tolliterritoorium, aga ei ole aktsiisiterritoorium. Kuna Ahvenamaa ei ole aktsiisiterritoorium, siis aktsiisikaupade veoks rakendatakse erandina tolliformaalsusi (import, eksport), kuigi tolliterritooriumi hulka kuuluvus seda ei nõuaks. Paragrahvi lõike 4 alusel koosmõjus lõikega 2 kohaldatakse impordi tolliprotseduuri ka juhtudel, kui see ei tulene tollireeglitest.

Paragrahv 10¹

Aktiisiseadust täiendatakse mõistega kooskõlas üld-direktiivi artikli 3 punktiga 8. Paragrahvis defineeritakse aktiisikauba ebaseaduslik sisenemine liidu tolliterritooriumile. Mõiste on vajalik paremaks selguseks.

Paragrahv 11

Säte viiakse kooskõlla üld-direktiivi artiklitega 4 ja 5. Lõige 1 esitatakse muutmata kujul uuesti. **Lõikes 2** asendatakse viide direktiivi 2008/118 artiklile 5 viitega kolmandatele territooriumidele. Sisu jääb samaks. Paragrahvi lõikes 3 asendatakse viide direktiivi 2008/118 artiklile 6 direktiivi artiklile 5, sisu jääb samaks. Kuna aktiisiterritoorium erineb tolliterritooriumist, siis selguse mõttes täiendatakse paragrahvi **lõikega 4**. Paragrahvi lõike 4 alusel koosmõjus lõikega 2 kohaldatakse ekspordi tolliprotseduuri ka juhtudel, kui see ei tulene tollireeglistest.

Paragrahv 12

Muudetakse **lõigete 3 ja 4 punkte 3**, et kaasajastada veini ja kääritatud joogi kaubakoode kooskõlas alko-direktiivi artikli 1 punktidega 3 ja 5 (vt ka § 1 lg 2 selgitus).

Paragrahv 13

Lõike 1¹ täpsustuse alusel kohaldatakse alkoholi puhul, mida loetakse täielikult denatureerituks vaid Eestis, osaliselt denatureeritud alkoholi veo reegleid ehk aktiisita kauba veo reegleid (aktiisiseaduse § 45 lg 4² sätestatud saateleht).

Paragrahv 16

Lõiget 4² muudetakse, et lugeda kuumutatavaks tubakatooteks ka tubakataimest erinevat taime sisaldavat tubakatoodet. Viimasel ajal toimuvad kiired muudatused tubakatoodete uute liikide arenduses. Seetõttu on paraku tekkinud sagedasem vajadus muuta tubakatoodetega seonduvat regulatsiooni. Kehtiva seaduse alusel kinnitatakse tubakataime sisaldavale kuumutatavale tubakatootele suitsetamistubaka maksumärk ja tubakataimest erineva taime sisaldusega kuumutatavale tubakatootele alternatiivsete tubakatoodete maksumärk. Selline olukord tekitab segadust ning muudatuse tulemusena märgistatakse edaspidi kuumutatavad tubakatooted sõltumata sisalduva taime liigist suitsetamistubaka maksumärgiga. Selline lähenemine on loogiline, sest näiteks sigareteks loetakse ka toodet, kui see sisaldab tubakast erinevat taime.

Paragrahv 21¹

Säte viiakse kooskõlla üld-direktiivi artiklitega 33 ja 34. Kuna lähteriigis aktiisiga maksustatud kauba veoks teise liikmesriiki tuleb koostada elektrooniline saateleht ja saatelehtede elektroonilisele süsteemile juurdepääsuks peavad kaubasaatja ja -saaja ennast registreerima maksuhalduri infosüsteemis, sätestatakse aktiisikauba liikumise nõue sertifitseeritud kaubasaatja ja sertifitseeritud kaubasaaja vahel. Sertifitseeritud kaubasaaja peab kinnitama kauba vastuvõtmist saatelehtede elektroonilise süsteemi kaudu ja maksma aktiisikauba sihtliikmesriigi aktiisi.

Kooskõlas üld-direktiivi artikli 35 lõigetega 6 ja 7 peab aktiisilaopidaja (omab alalist tegevusluba) ennast registreerima sertifitseeritud isikuks, et lähetada või vastu võtta tarbimisse lubatud aktiisikaupa (**lõige 2**). Registreeritud kaubasaaja (üldiselt alaline tegevusluba) peab tarbimisse lubatud kauba vastuvõtmiseks teisest liikmesriigist ennast registreerima sertifitseeritud kaubasaajaks. Sama kehtib registreeritud kaubasaatjale. Kuid erinevalt aktiisilaopidaja ja registreeritud kaubasaaja tegevusloast, on registreeritud kaubasaatja

tegevusluba ühekordne (ei kehti alaliselt) ning kehtib konkreetse kauba lähetamisele teise liikmesriiki ajutises aktsiisivabastuses. Seega, kuna registreeritud kaubasaatja staatus kehtib vaid konkreetse tehingu puhul, ei ole vaja sätestada kõnealuse isiku puhul eraldi kohustust sertifitseeritud isikuks registreerimise kohta. Registreerimine sertifitseeritud kaubasaatjaks toimub antud juhul tavakorras.

Aktiisikauba veoks ärilisel eesmärgil (**lõige 3**) loetakse kõiki vedusid, välja arvatud juhtumid, kui aktsiisikauba toob enda tarbeks reisija (art 32) või kui aktsiisikaup soetatakse kaugmüügi teel (art 44).

Kooskõlas artikli 34 lõikega 3 ei pea aktsiisikauba lähetaja ja vastuvõtja olema sertifitseeritud isikud, kui ühes liikmesriigis tarbimisse lubatud aktsiisikaup on ladustatud ärilisel eesmärgil liikmesriikide vahelisi reise tegeva õhusõiduki või laeva pardal ja seda kaupa ei võõrandata kaasaviimiseks ajal, kui laev või õhusõiduk asub teise liikmesriigi territooriumil (**lõige 4**).

Aktiisiga maksustatud kauba vedu teise liikmesriiki algab, kui kaup väljub sertifitseeritud kaubasaatja poolt maksuhaldurile teavitatud kohast ja vedu lõpeb, kui sertifitseeritud kaubasaaja on kauba vastu võtnud sihtliikmesriigi maksuhaldurile teavitatud kohas (**lõige 5**).

Erandina ei saa nõuda, et tarbimisse lubatud aktsiisikauba, mida ei loeta aktsiisikaubaks EL-s, lähetamisel teise liikmesriiki peaks vastuvõtja olema sertifitseeritud kaubasaaja. Samuti ei saa nõuda, et sellist aktsiisikaupa võib teisest liikmesriigist vastu võtta vaid juhul, kui selle on lähetanud sertifitseeritud kaubasaatja. Euroopa Liidus ei loeta aktsiisikaubaks näiteks alternatiivset tubakatoodet.

Eesti ettevõtja (sh aktsiisilaopidaja jt), kes lähetab alternatiivsed tubakatooted teise liikmesriiki või kes võtab sealt sellist kaupa vastu, peab olema registreeritud vastavalt sertifitseeritud kaubasaatjaks või sertifitseeritud kaubasaajaks. Registreeringu kaudu saab maksuhaldur teavet taoliste tehingute kohta ja korraldada järelevalvet. Aktsiisilaopidajal ei teki aktsiisi maksmise kohustust alternatiivsetelt tubakatoodetelt vastuvõtmisel teisest liikmesriigist, kui see kaup võetakse aktsiisilaos arvele ajutises aktsiisivabastuses (§ 24 lg 17).

Paragrahv 21²

Säte viiakse kooskõlla üld-direktiivi artikliga 44. Aktsiisikauba kaugmüügi korral tekib aktsiisi maksmise kohustus aktsiisikauba sihtliikmesriigis. Lähteriigis makstud aktsiis tagastatakse teatud tingimuste täitmisel. Muudatusena antakse kaugmüüjale võimalus maksta aktsiisi. Kehtiva korra alusel võis liikmesriik kohustada kaugmüüjat valima maksuesindajat aktsiisi maksmise kohustuse täitmiseks. Paragrahvi muudatuse alusel peab aktsiisi maksuma kaugmüüja või tema poolt valitud maksuesindaja. Kui kaugmüüja ei ole maksuhaldurile teada andnud aktsiisi maksmise kohustuse võtmisest ja ei ole määranud maksuesindajat, peab aktsiisi maksuma jätkuvalt aktsiisikauba vastuvõtja. Kaugmüüja annab maksuhaldurile teada aktsiisi maksmise kohustuse võtmisest tagatise esitamisega. Isikul, kes ostab aktsiisikaupa interneti teel teisest liikmesriigist isiklikuks tarbimiseks, peab kontrollima, kas kaugmüüja on võtnud kohustuse maksta aktsiisi ise või läbi maksuesindaja (lõige 2¹). Kui kaugmüüja ei ole seda teinud, peab aktsiisi maksuma aktsiisikauba vastuvõtja (kaubasaaja).

Paragrahv 22

Lõike 1 punkti 4 muudatusega täiendatakse rikkumiste juhtumite loetelu rikkumisega aktsiisikauba vastuvõtmisel. Aktsiisiseadusest tulenevalt võib teises liikmesriigis tarbimisse lubatud aktsiisikaupa võtta vastu vaid sertifitseeritud kaubasaaja ehk isik, kes on registreeritud maksuhalduri infosüsteemis. Selle kohustuse täitmata jätmisel on tegemist rikkumisega, mille

eesmärk on hoiduda aktsiisi maksmisest (üld-direktiivi art 46 lg 5). Maksuhalduri infosüsteemis registreerimisega antakse maksuhaldurile teada aktsiisi maksmise kohustuse võtmisest. Punkti 4 lõpust jäetakse ära täpsustus „isikule, kellel ei ole õigust kaupa ajutises aktsiisivabastuses vastu võtta“, sest aktsiisikauba võõrandamisega seotud rikkumised võivad olla sisult laiemad. Näiteks on keelatud võõrandada kaasaviimise eesmärgil teise liikmesriigi aktsiisiga maksustatud kaupa liikmesriikide vahel reise tegeval laeval, mis asub Eestis.

Lõike 1 punktide 7¹ ja 7² muudatusega lisatakse kaugmüüja aktsiisimaksjate loetellu ning aktsiisiseaduse §-s 21¹ nimetatud isik asendatakse terminiga „sertifitseeritud kaubasaaja“.

Paragrahv 24

Säte viiakse kooskõlla üld-direktiivi artikliga 6.

Lõikes 1 asendatakse sõna „toimetamisel“ sõnadega „saabumise päeval“, sest nii on maksukohustuse tekkimise moment selgemini määratletud. Aktsiisiseaduse §-s 24 sätestatud maksukohustuse tekkimise momendid on üldiselt kooskõlas artikliga 6. Artikli 6 (3) alusel ei ole aktsiis sissenõutav tollivõla lõppemisel tolliseadustiku (määrus (EL) nr 952/2013) artikli 124 lõike 1 punktide e, f, g või k kohaselt. Siiski võib liikmesriik nõuda kinni peetud või konfiskeeritud kaubalt tekkida võinud aktsiisivõla summa tasumist (punkt e).

Muud määruses nimetatud juhtumid on järgmised:

f) kaup, millelt tuleb tasuda impordi- või eksporditollimaks, hävitatakse tollijärelevalve all või loovutatakse riigile;

g) kauba kadumine või tollialastest õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmata jätmine tuleneb sellest, et kõnealune kaup on oma liigi tõttu (omadustest tulenevalt) või ettenägematutest asjaoludest või vääramatust jõust tingituna või tolli korralduse tagajärjel täielikult hävinud või pöördumatult kahjustatud; käesoleva punkti kohaldamisel loetakse kaup pöördumatult kahjustatuks, kui keegi ei saa seda enam kasutada;

k) tingimusel et lõikest 6 (pettusekatse) ei tulene teisiti, kui tollivõlg tekkis vastavalt artiklile 79 ja tollile esitatakse piisav tõend, et kaupa ei ole kasutatud või tarbitud ja et kaup on liidu tolliterritooriumilt välja viidud.

Lõike 12 täpsustuse alusel tekib aktsiisi maksmise kohustus rikkumise juhtudel isikul, kes on esitanud aktsiisi maksmise tagatise ehk kes vastutab aktsiisi maksmise eest. Kui aktsiisi maksmise tagatise esitajat ei ole võimalik kindlaks teha (aktsiis on eeldatavasti tagamata), siis tekib aktsiisi maksmise kohustus isikul, kes rikkus aktsiisiseadust. Kui aktsiisiseadust rikkunud isik ei ole tuvastatav, vastutab aktsiisi maksmise eest isik, kelle valduses oli kaup. Säte on kooskõlas üld-direktiivi artikliga 7 (1) a) ii) ja b) ja artikliga 46 (3).

Lõikes 17 asendatakse „§-s 21¹ nimetatud isik“ terminiga „sertifitseeritud kaubasaaja“ tulenevalt eespool kirjeldatud muudatustest. Kooskõlas üld-direktiivi artikliga 34 (1) tekib sertifitseeritud kaubasaajal maksukohustus aktsiisikauba vastuvõtmisel. Kui sertifitseeritud kaubasaaja võtab aktsiisikauba vastu näiteks aktsiisikauba lähetaja (sertifitseeritud kaubasaatja) juures, tekib maksukohustus kauba Eestisse saabumise päeval. Maksukohustus Eesti aktsiisimäära alusel saab tekkida kauba jõudmisel Eestisse. Sertifitseeritud kaubasaajal on kohustus aktsiisikaup võtta arvele viivitamata.

Paragrahv 25

Lõikes 2² asendatakse viide aktsiisiseaduse §-s 21¹ nimetatud isikule terminiga „sertifitseeritud kaubasaaja“ tulenevalt varem kirjeldatud muudatustest. Aktsiisimaksjate loetellu lisatakse kaugmüüja, et sätestada temale aktsiisi maksmise tähtpäevaks viies päev maksukohustuse tekkimisest. Vastavalt varem kirjeldatud muudatustele antakse kaugmüüjale õigus maksta aktsiisi ja sellest tulenevalt määratakse aktsiisi maksmise tähtaeg. Lõike viimane lause, milles

sätestatakse teise liikmesriigi isiku aktsiisi maksmise tähtpäev, jäetakse ära, kuna see on kaetud § 25 lõikega 5.

Paragrahv 26

Lõiget 1 täiendatakse **punktiga 3⁵** kooskõlas üld-direktiivi artikliga 16 (1) v). Muudatuse alusel võib aktsiisilaost vedada aktsiisikaupa ilma aktsiisita, so ajutises aktsiisivabastuses, välistransiidiprotseduuri kohaldavasse tolliasutusse. See on osa muudatustest, mille eesmärk on võimaldada aktsiisikauba eksportimist kõnealuse protseduuriga. Kehtiva korra kohaselt loetakse aktsiisikaup ekspordituks kauba füüsilise väljaveo korral aktsiisiterritooriumilt. Uuendusena võib kasutada välistransiidiprotseduuri, mille tulemusena loetakse kaup ekspordituks selle protseduuri kohaldamise momendist, see on enne kauba füüsilist väljavedu. Nimetatud lihtsustuse tulemusena muutub eksportimise protseduur ettevõtjale sujuvamaks ja kulutõhusamaks. Jääb ära aktsiisi kahekordne tagamine tolli- ja aktsiisireeglite alusel. Välistransiidiprotseduuriga on maksud tollireeglite alusel tagatud.

Lõike 1 punkti 7 täiendatakse viitega § 27 lõike 1 punktile 1², et lisada ajutise aktsiisivabastuse kohaldamise juhtumite nimekirja lähetused liikmesriikide relvajõududele, kellele nähakse ette aktsiisivabastus kooskõlas üld-direktiiviga (art 11 (1) c)).

Paragrahv 27

Lõiget 1 täiendatakse **punktiga 1²** kooskõlas üld-direktiivi artikliga 11 (1) c). Sarnaselt NATO relvajõududele nähakse ette aktsiisivabastus ka liikmesriikide relvajõudude kasutatavale aktsiisikaubale, kui nimetatud relvajõud osalevad kaitsetegevuses. Aktsiisivabastus ei laiene asukoha liikmesriigi relvajõudude aktsiisikaubale ehk aktsiisivabastust ei kohaldata Eesti relvajõududele Eestis.

Lõiget 1 täiendatakse **punktiga 4²** kooskõlas üld-direktiivi artikliga 45 (1). Nimetatud artikli alusel ei kuulu aktsiisiga maksustamisele teises liikmesriigis tarbimisse lubatud aktsiisikaup, mis tuuakse Eestisse kaugmüügi korras või ärilisel eesmärgil aktsiisiseaduse § 21¹ tähenduses, kui see kaup veo käigus hävines või kahjustus pöördumatult või kui maksuhaldur andis loa aktsiisikauba hävitamiseks. Aktsiisikauba hävinemise või pöördumatu kahjustumise korral ei ole aktsiis sissenõutav aktsiisiseaduse § 30 lõigete 4 ja 10 alusel. Aktsiisiseaduse täiendamisel punktiga 4² nähakse ette aktsiisivabastus teises liikmesriigis tarbimisse lubatud aktsiisikaubale, mis hävitatakse Eestis maksuhalduri järelevalve all eeldusel, et see kaup ei ole olnud maksukohustuse täitmisest kõrvalehoidumise objektiks ning hävitamise soovist on teatatud maksuhaldurile enne aktsiisi maksmise tähtaega.

Lõike 1 punkti 9¹ täienduse alusel vabastatakse aktsiisist osaliselt denatureeritud alkohol, mis kasutatakse tootmiseadmete hooldamiseks või puhastamiseks. Aktsiisivabastus nähakse ette alko-direktiivi artikli 1 punktiga 15a.

Lõike 1 punkti 19¹ muudetakse kooskõlas üld-direktiivi artikliga 11 (1) c). Punkti lisatakse viide punktile 1², see on liikmesriikide relvajõudude kasutatava kütuse aktsiisivabastus.

Lõike 1 punktides 29 ja 30 uuendatakse viidet üld-direktiivile, sätte sisu jääb samaks. Seoses uue, liikmesriikide relvajõude puudutavale aktsiisivabastuse punktile artiklis 11 (1) on veidi muutunud üld-direktiivi artikli 11 punktide järjekord. Punktis 29 sätestatakse aktsiisivabastus diplomaatiliste ja konsulaarsuhete otstarbel, samuti rahvusvaheliste organisatsioonide puhul. Punktis 30 sätestatakse relvajõududega seotud aktsiisivabastus.

Lõiget 2¹ muudetakse kooskõlas üld-direktiivi artikliga 12. Diplomaatide, rahvusvahelistele organisatsioonide ja relvajõudude otstarbeks ajutises aktsiisivabastuses liikmesriikide vahel veetava aktsiisikaubaga peab olema kaasas vabastussertifikaat. Vabastussertifikaadi vormi kehtestab rakendusaktiga Euroopa Komisjon. Lõiget 2¹ muudetakse vastavalt. Jätakuvalt on vabastussertifikaat (enne seda oli nõutav käibemaksust ja aktsiisist vabastamise tõend) nõutav aktsiisivabastuse kohaldamiseks importimisel või aktsiisilaost soetamisel. Vabastussertifikaat

on kinnituseks aktsiisilaopidajale, et tal on õigus vabastussertifikaadis märgitud isikule müüa kaupa aktsiisivabalt. Vabastussertifikaat ei ole endiselt nõutav, kui importimiseks vormistatakse diplomaatilise kauba deklaratsioon ning importimise koht ja kauba sihtkoht asuvad Eestis. Ka ei pea kasutama vabastussertifikaati, kui aktsiisilaopidaja (mitte ainult kaitseväe aktsiisilaopidaja) või laevavarustaja asub aktsiisivaba kütuse saajaga sama lennuvälja, kopteriväljaku või sadama territooriumil ning seal toimub ka tankimine. Vabastussertifikaati ei ole vaja nõuda ka juhul, kui kaitseväe aktsiisiladu võõrandab aktsiisivaba kütuse vahetult relvajõududele. Vabastussertifikaadi sisuliseks eesmärgiks on anda aktsiisilaopidajale kindlus, et kütus väljastatakse aktsiisivabastuseks õigustatud isikutele – ehk praegusel juhul NATO liikmesriigi sõjaväeüksusele. Erinevalt tavalistest aktsiisiladudest on kaitseväe aktsiisilao eripäraks, et neil juba on olemas sisuline teadmine siin viibivatest ja kütust vajavatest sõjaväeüksustest, tulevikus ka liikmesriikide relvajõudude üksustest, mis ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonide raames tegutsema hakkavad. Vabastussertifikaadi nõudest loobumine vähendab nii militaaruksuste kui ka Kaitseministeeriumi (kinnitab vabastussertifikaadil aktsiisivabastuse õigsust) ja maksuhalduri halduskoormust. Praktikas on juhtumeid, kus NATO liitlasüksusel tekib kiireloomuline kütusevajadus, mis nõuab vabastussertifikaati. Näiteks kütuse väljastamine NATO veokile viimiseks maaväeüksusele või väliõppusel tankimist ootavale kopterile. Juhul kui Kaitseministeeriumi töökorraldus ei võimalda vabastussertifikaadi kinnitamist töövälisel ajal, näiteks öösel või nädalavahetustel, siis on kütus kaitseväe aktsiisilaost NATO liitlasüksusele võõrandatud tarbimisse lubatuna. Hiljem tekitab see NATO liitlasüksusele tarbetut lisakoormust aktsiisi tagastamise taotlemisel. Paragrahvi täiendatakse **lõikega 2²**, et sätestada valdkonna eest vastutava ministri kohustus kinnitada isiku või asutuse õigust aktsiisivaba kauba soetamisele. Vabastussertifikaat väljastatakse aktsiisivabastuse taotlejale. Diplomaatiliste ja konsulaarsuhete (§ 27 lg 1 p 1), sh rahvusvahelise sõjalise peakorterit ja selle liikme puhul, kinnitab taotleja õigust aktsiisivabastusele Välisministeerium. Relvajõudude korral (§ 27 lg 1 p-d 1¹ ja 1²) kinnitab õigust aktsiisivabastusele Kaitseministeerium.

Lõike 6 sissejuhatava osa teksti lisatakse viide füüsilisele isikule saadetud kaupadele, et maksuhaldur lähtuks nii reisija kaasa toodud kauba kui ka füüsilisele isikule saadetiste korral ühesugustest kriteeriumidest ärilise eesmärgi hindamisel. Saadetiste all mõeldakse muuhulgas nt postisaadetisi välisriigi füüsiliselt isikult Eestis asuvale füüsilisele isikule või välisriigi ettevõtjalt füüsilisele isikule Eestis.

Paragrahv 28

Lõiget 1² täiendatakse viimase lausega kooskõlas üld-direktiivi artikli 46 lõikega 2. Kui aktsiisikaup maksustati liikmesriigis, kus avastati rikkumine või põhjendamatu puudujääk, sest ei olnud võimalik kindlaks teha rikkumise toimepanemise liikmesriiki ja sellele järgneva kolme aasta jooksul tehakse kindlaks rikkumise toimumise või puudujäägi tekkimise liikmesriik, siis tuleb aktsiisikaup maksustada rikkumise toimumise või puudujäägi tekkimise liikmesriigis. Kui nt rikkumise toimumise liikmesriik on Eesti, siis tekib maksukohustus rikkumise toimumise päeval (§ 24 lg 12).

Paragrahv 30

Lõiget 9 muudetakse kooskõlas üld-direktiivi artikli 6 lõigetega 7 ja 10. Esimest lauset täiendatakse sõnaga „Eesti“, mille tulemusena rahandusministri määrusega kehtestatud kao piirnormid kehtivad kauba veole ja ladustamisele Eestis. Ajutises aktsiisivabastuses aktsiisikauba veol ühest liikmesriigist teise lähtutakse edaspidi liikmesriikidele kehtestatud ühistest aktsiisikauba kao piirnormidest. Aktsiisiga ei maksustata aktsiisikauba kadu piirnormi piires. Aktsiisiseaduse § 30 lõikest 10 tulenevalt kohaldatakse lõike 9 alusel kehtestatud kao piirnorme ka teises liikmesriigis tarbimisse lubatud aktsiisikauba veol Eestisse. Üld-direktiivi

artikli 6 lõigetes 5, 6 ja 9 esitatud põhimõtteid ei ole sisuliselt muudetud ja need on ülevõetud aktsiisiseaduse § 28 lõikega 1² ja §-ga 30.

Paragrahv 31

Lõiget 1 täiendatakse lausega tagatise eesmärgi kohta ning kooskõlas üld-direktiivi artikli 17 lõikega 4 ja artikli 35 lõike 2 punktiga a lisatakse nõue, et tagatist peab saama kasutada teises liikmesriigis tekkinud aktsiisivõla maksmiseks, nt aktsiisikauba põhjendamata kadude korral. Kooskõlas üld-direktiivi artikkel 17 lõikega 2 ei ole tagatis nõutav kütuse liikumise korral alaliselt paigaldatud torujuhtme kaudu.

Lõikes 1² ja lõike 5 punktis 5 asendatakse §-le 21¹ viidatud isik terminiga „sertifitseeritud kaubasaaja“ tulenevalt varem kirjeldatud muudatustest.

Lõikes 3 jäetakse ära viide tollialaste õigusaktide kohaldamise võimalusele, sest praktikas ei ole esinenud juhtumeid, kui maksukorralduse seaduse (edaspidi *MKS*) regulatsioon oleks osutunud ebapiisavaks lõike 3 kontekstis. Ka tollivõla puhul lähtutakse tagatise puhul suures osas MKS-st. Tagatise esitamine, aktsepteerimine, kasutamine ja vabastamine toimub kooskõlas MKS §-dega 120-127.

Lõikes 4 asendatakse tagatist esitavate isikute loetelu üldnimetusega „tagatise esitaja“, sest üksikasjalik loetelu ei ole vajalik ning üldnimetuse kasutamine haarab täiendavalt ka sertifitseeritud kaubasaajat. Tagatissumma määramisel arvestatakse maksukohustuse tekkimise võimalusega teises liikmesriigis.

Lõiget 5 täiendatakse punktiga 4³, et sätestada kaugmüüja puhul tekkida võiva aktsiisi maksmise kohustuse arvutamise juhul. Aluseks võetakse kaugmüüja poolt Eestisse veetav aktsiisikauba kogus. Sama lõike punktis 5 asendatakse viide §-s 21¹ nimetatud isikule terminiga sertifitseeritud kaubasaaja tulenevalt varem kirjeldatud muudatustest. Punkti sõnastust täpsustatakse, sisu jääb samaks.

Paragrahv 32

Esimeses lauses jäetakse ära tagatist esitavate isikute loetelu ja täpsustatakse sätte mõtet, et uue tagatise esitamise kohustus enne vana kehtivuse lõppemist tekib vaid aktsiisi maksmise alalise tagamise korral.

Paragrahv 33¹

Paragrahvi täiendatakse **lõikega 3¹**, et sätestada pädeva mõõtja tunnistuse nõude erisus kääritatud joogi, veini ja õlle väiketootjatele. Väiketootjaks loetakse antud sätte mõttes aktsiisilaopidajat, kes toodab kalendriaastas kuni 1,5 miljonit liitrit õlut, veini või kääritatud jooki. Kui ettevõtja toodab kõiki 3 liiki alkohoolset jooki (õlu, vein ja muu kääritatud jook), siis arvestatakse tootmismahu piiri 1,5 miljonit liitrit iga alkohoolse joogi liigi osas eraldi, st 1,5 miljonit liitrit veini, 1,5 miljonit liitrit õlut ja 1,5 miljonit liitrit kääritatud jooki. Pädeva mõõtja tunnistuse nõude erisust ei rakendata alkoholitootjale (nt konjaki jmt tootja), kes muu alkoholi hulgas toodab ka õlut, veini või kääritatud jooki tootmismahu piirmäära (1,5 milj l) ulatuses. Ka juhul, kui nt õlletootja, kes ei kvalifitseeru väiketootjaks, toodab väheses koguses siidrit, siis pädeva mõõtja tunnistuse nõude erisus ei rakendu sellele ettevõtjale. Pädeva mõõtja tunnistuse nõue toob kaasa ettevõtjale regulaarseid kulusid. Eesti Väikepruulijate Liit peab neid kulusid ebamõistlikult kõrgeks arvestades makstavat aktsiisisummat. Pädeva mõõtja tunnistus kehtib tulenevalt mõtteseaduse § 5 lõike 5 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri määrusest kaks aastat. Seega tuleb tunnistust uuendada iga kahe aasta järel. Akrediteerimisasutus kinnitab pädeva mõõtja tunnistuse väljastamisega mõõtmiskorralduse vastavust aktsiisiseaduse nõuetele. Muudatuse tulemusena ei pea eespool kirjeldatud tingimuste täitmisel mõõtetulemuste jälgitavust tõendama pärast aktsiisilao tegevusloa taotlemisel esitatud pädeva mõõtja tunnistuse kehtivuse lõppemist. Samuti ei pea mõõtmistulemuste jälgitavust

tõendama pärast aktsiisiseaduse § 31 lõikes 1⁵ nimetatud tootmismahu piiri ületamist (rohkem kui 20%) esitatud pädeva mõõtja tunnistuse kehtivuse lõppemist. Ettevõtja, kes toodab kuni 40 000 liitrit õlut ja kuni 15 000 liitrit kääritatud jooki ja veini, ei pea mõõtetulemuste jälgitavust tõendama kehtiva aktsiisiseaduse alusel. Nimetatud ettevõtja puhul lubatakse tootmismahu piiri ületamist kuni 20% ilma, et see tooks kaasa mõõtmistulemuste jälgitavuse tõendamise kohustuse. Maksuhalduril on õigus nõuda mõõtetulemuste jälgitavuse tõendamist, kui mõõtmiskorraldus ei vasta aktsiisiseaduse nõuetele või kui ettevõtja tegevuses esineb olulisi muudatusi (nt tootmistehnoloogia, sh seadmete muutmine olulises mahus), mis tingivad vajaduse hinnata terviklikult ettevõttes teostatud mõõtmiste täpsust lõpptootte tegeliku koguse selgitamiseks. Maksuhaldurile antud kaalutusõigus võimaldab hinnata paindlikult olukorda ja mitte nõuda pädeva mõõtja tunnistust nt tootmismahu piirmäära ületamisel mõne liitri või enama korral, sest see ei mõjuta mõõtmistäpsust. Samas, kui vahetatakse välja nt ligi pool tootmiseseadmetest või kui tootmismahut mitmekordistub või kui muudetakse tootmist viisil, et pooltoote töötlemise asemel hakatakse tootma toodet algtoorainest lõpptooteni, siis võib tekkida vajadus mõõtmiskorralduse hindamiseks ehk pädeva mõõtja tunnistuse taas ühekordse esitamise nõudeks. Selline lahendus vähendab ettevõtjate kulutusi ning on kooskõlas ja proportsionaalne meetme eesmärgiga. Maksuhalduri pädevus mõõtmiskorralduse hindamiseks suuremate tootmismahutude (nt üle 40 000 liitri) korral ei ole piisav. Seetõttu on vajalik valdkonna spetsialistide kaasamine akrediteerimisasutusest. Ühekordne pädeva mõõtja tunnistus on piisav ja selle uuendamine ei ole vajalik, kui ettevõttes ei toimu muudatusi, mis toovad kaasa vajaduse tervikliku mõõtmiskorralduse uuesti hindamiseks.

Paragrahv 36

Lõike 1 punktis 2³ uuendatakse viidet direktiivile. Muudatuse alusel peab säilitama SADHES-s või EMCS-s menetletavate elektrooniliste dokumentide aluseks olevaid dokumente raamatupidamise seaduses sätestatud raamatupidamise algdokumentide säilitamise aja jooksul. Selliseks dokumendiks on näiteks e-saatelehte asendav paberil koostatud saateleht.

Lõike 1 punkti 13 täiendatakse kooskõlas üld-direktiivi artikli 15 lõike 2 punktiga e. Lisatakse aktsiisilaopidaja ja registreeritud kaupleja kohustus nõustuda maksuhalduri poolt teostatava järelevalve ja laoseisu kontrolliga, sh ette teatamata kontrolliga või kontrolliga, mida tehakse ilma rikkumist eelnevalt kahtlustamata.

Lõikes 2 jäetakse ära viide kehtetule punktile 10.

Paragrahv 36¹

Paragrahvi sõnastust ja viiteid kaasajastatakse, sisu jääb üldiselt samaks. Aktsiisi maksmise kohustuse üle võtmisega võtab maksuesindaja ka üle kohustuse tagada aktsiisi. Sarnaselt aktsiisilaopidajale, kellel on aktsiisi maksmise alaline tagamise kohustus, nähakse ka maksuesindaja puhul ette tagatise suurendamise kohustus mõistliku aja jooksul vastavalt maksuhalduri määratud summale. Tagatissumma arvutamisel lähtutakse § 31 lõikest 5.

Paragrahv 41

Paragrahvi muudetakse, et lisada sertifitseeritud kaubasaaja/saatja registreerimise protseduur maksuhalduri infosüsteemis ning jätta ära aegunud sätteid. Paragrahvi pealkiri viiakse kooskõlla muudatustega.

Lõige 1 esitatakse muutmata kujul.

Lõikega 2 nähakse ette sertifitseeritud kaubasaatja või -saajana registreerimise protseduur. Registreerimise kohustus tuleneb üld-direktiivi artikli 3 punktidest 12 ja 13 ning artiklist 35 (2) a) (aktsiisiseaduse § 21¹ jt). Registreerimiseks peab isik esitama maksuhaldurile taotluse, mis sisaldab andmeid vastavalt sama paragrahvi lõike 3 alusel kehtestatud loetelule. Kuna sertifitseeritud kaubasaajal lasub kohustus maksta aktsiisi, peab ta esitama aktsiisi tagatise (§

44⁴). Pärast esitatud andmete ja tagatise, selle nõudmisel, aktsepteerimist antakse isikule tema identifitseerimist võimaldav number, mille alusel ta saab juurdepääsu saatelehtede elektroonilisele süsteemile saatelehe koostamiseks või kauba vastuvõtmise kinnitamiseks. Registreering kehtib ühekordselt konkreetsele aktsiisikauba lähetusele või konkreetsele aktsiisikauba veose vastuvõtmisele.

Lõikes 3 (endine lg 2) antud volitusnorm rahandusministrile laiendatakse sertifitseeritud kaubasaaja ja –saatjale. Lõike alusel kehtestatakse määrusega infosüsteemi kantavate andmete loetelu ja isikute identifitseerimist võimaldav numbrite kombinatsioon. Esitatavateks andmeteks on peamiselt isiku identifitseerimist võimaldavad andmed, tegevuskoht, vastuvõetava kauba kirjeldus jmt.

Lõikes 4 (endine lõige 5) jäetakse ära viide lõikele 1, mille tulemusena kohaldub säte ka lõikele 2.

Kehtiva § 41 lõiked 3 ja 4 on sisult aegunud. Pabersaatelehe puhul oli põhjendatud vajadus kontrollida kaubasaaja õigust aktsiisita (ajutises aktsiisivabastuses oleva) kauba vastuvõtmiseks. Vastavat teavet väljastas maksuhaldur. E-saatelehe puhul saab andmeid kontrollida automaatselt. E-süsteem väljastab veateate, kui adressaat on vale. Lisaks saab ettevõtja küsida maksuhaldurilt teavet maksukorralduse seaduse alusel. Kuna maksuhalduril on kohustus väljastada teise liikmesriigi pädevale riigiasutusele maksuhalduri elektroonsesse infosüsteemi kantud andmeid kooskõlas nõukogu määrusega (EL) nr 389/2012, milles käsitletakse halduskoostööd aktsiisimaksude valdkonnas, ei ole vajalik selle kohustuse kordamine aktsiisiseaduses (lg 4). Määrus on otsekohalduv.

Paragrahv 43

Lõiget 2 täiendatakse maksuhalduri kaalutlusõigusega tunnistada kehtetuks aktsiisilao või registreeritud kaubasaaja tegevusluba, kui isik ei ole tegutsenud viimase 12 kalendrikuu jooksul aktsiisilaopidajana või registreeritud kaubasaajana üheski tegevusloale märgitud tegevuskohas. Tegevusloa olemasolu ilma vastaval alal tegutsemiseta koormab põhjendamatuult maksuhalduri andmekogu. Selline tegevusloa omanik võib olla seotud fiktiivsete tehingutega.

Paragrahv 44¹

Paragrahvi ei muudeta sisuliselt. Preambulat täpsustatakse, et mõeldakse kaugmüüjat, kes müüb aktsiisikaupa lähetamiseks Eestist teise liikmesriiki. Kehtiva redaktsiooni lõike 1 punktis 1 nimetatud nõue on kaetud uue redaktsiooni punktiga 2. Lõikes 2 ja 3 sätestatu esitatakse muude kohustuste seas punktidenä (§ 44¹ punktid 1 ja 2).

Paragrahv 44²

Paragrahvi tekst muudetakse tervikuna, sest vastavalt varem kirjeldatud muudatustele (§ 21²) maksab kaugmüügi korral (teisest liikmesriigist Eestisse) aktsiisi kaugmüüja, tema valitud maksuesindaja või kauba vastuvõtja, juhul kui kaugmüüja ei ole maksuhaldurile teatanud aktsiisi maksmise kohustuse võtmisest ega valinud maksuesindajat selle kohustuse täitmiseks. Kaugmüüja, kes on võtnud endale aktsiisi maksmise kohustuse, peab maksuhaldurile teatama enne aktsiisikauba lähetamist oma andmed (nimi, tegevuskoha aadress jmt), andma aktsiisikauba kirjelduse, mis võimaldab kindlaks teha aktsiisi maksmise kohustuse summa ning esitada tagatise ja aktsiisikauba vastuvõtja andmed (nimi ja kontaktandmed), samuti aktsiisikauba kättetoimetamise eeldatava kuupäeva, mis on maksukohustuse tekkimise momendiks. Kaugmüüja, kes on valinud maksuesindaja aktsiisi maksmise kohustuse täitmiseks, peab edastama lõikes 1 nimetatud andmed maksuesindajale. Maksuesindaja, kes võtab kohustuse maksta kaugmüüja asemel aktsiisi, peab sellest teavitama maksuhaldurit ning esitada maksuhaldurile tagatise ja kaugmüüjalt lõike 2 alusel saadud andmed enne

aktsiisikauba lähetamist teisest liikmesriigist. Aktsiisikauba vastuvõtja kohustused on sätestatud §-s 44⁵.

Paragrahv 44³

Paragrahvis sätestatakse nõuded Eestis tarbimisse lubatud aktsiisikauba teise liikmesriiki ärilisel eesmärgil lähetajale. Tulenevalt varem kirjeldatud muudatustest (§ 21¹) peab tarbimisse lubatud aktsiisikauba lähetaja olema registreeritud sertifitseeritud kaubasaatjana ja teises liikmesriigis vastuvõtja peab olema aktsiisikauba sihtliikmesriigis registreeritud sertifitseeritud kaubasaajana. Nõue, et lähetada tohib vaid sertifitseeritud kaubasaajale, ei kehti alternatiivsete tubakatoodete puhul, sest neid tooteid ei loeta aktsiisikaubaks Euroopa Liidus. Aktsiisikauba lähetaja Eestist peab olema sertifitseeritud kaubasaatja ka juhul, kui teise liikmesriiki lähetatakse alternatiivseid tubakatooteid. Võimalikult ühetaoline kohtlemine lihtsustab seaduse rakendamist ning annab täiendavat teavet järelevalveks.

Sertifitseeritud kaubasaatja peab täitma aktsiisiseaduse § 45 nõudeid seoses saatelehega. Kooskõlas üld-direktiivi artikliga 36 peab sertifitseeritud kaubasaatja esitama elektroonilise saatelehe enne kauba lähetamist (§ 45 lg 4). See võimaldab maksuhalduril kontrollida saadetist hiljem tagastatava aktsiisisumma õigsuse kindlakstegemise eesmärgil. Saatelehe menetlus ja saatelehega seotud kohustused (teatamine andmete muutumisest – veoki vahetus jne) on üldiselt samasugused nagu ilma aktsiisita kauba veo puhul.

Lõige 2 jäetakse ära, kuna maksuhaldur võib vajadusel küsida teavet veoteekonna kohta ilma selle lõike olemasoluta.

Paragrahv 44⁴

Paragrahvi tekst muudetakse tervikuna, et sätestada nõuded teises liikmesriigis tarbimisse lubatud aktsiisikauba vastuvõtjale Eestis. Vastavalt aktsiisiseaduse varem kirjeldatud muudatustele peab teises riigis tarbimisse lubatud kauba vastuvõtja Eestis olema registreeritud sertifitseeritud kaubasaajana ja vastu tohib võtta vaid sertifitseeritud kaubasaatja lähetatud kaupa. Nõue, et vastu tohib võtta vaid sertifitseeritud kaubasaatja lähetatud kaupa, ei kehti alternatiivsete tubakatoodete puhul. Isik peab lubama maksuhalduril kontrollida tema tegevuskohta ja raamatupidamist aktsiisi maksmise õiguse kindlakstegemiseks, samuti tagama aktsiisi maksmise. Sertifitseeritud kaubasaaja peab aktsiisikauba kohale jõudmisel selle kohe arvele võtma ja teatama viivitamata saatelehe elektroonilise süsteemi kaudu kauba vastuvõtmisest.

Paragrahv 45

Paragrahvis 45 sätestatakse aktsiisikauba saatelehega seonduv ning seda muudetakse tulenevalt pabersaatelehe asendamisest elektroonilise saatelehega kaupade puhul, mida veetakse ühest liikmesriigist, kus kaup maksustati aktsiisiga, teise liikmesriiki. Ülevaatlikuma pildi saamiseks paragrahvist võib üldistusena kokku võtta järgmist:

- 1) Eesti-siseste aktsiisikauba lähetuste korral (aktsiisiga ja ilma) menetletakse saatelehti elektroonilises süsteemis nimega SADHES ja saatelehega seonduv on reguleeritud peamiselt lõigetes 1-1⁵, 9, 14 ja 14¹.
- 2) liikmesriikide vahel veetava aktsiisikauba puhul menetletakse saatelehti elektroonilises süsteemis nimega EMCS ja saatelehtedega seonduv on reguleeritud lõigetes 2-13. Eesti erisuste korral, nt alternatiivsete tubakatoodete veol liikmesriikide vahel ja aktsiisikauba kaugmüügil, vormistatakse saateleht SADHESis.

Paragrahvi muudatused on järgmised.

Lõikes 2 sätestatakse nii ajutises aktsiisivabastuses (aktsiisita kaup) kui tarbimisse lubatud (aktsiisiga kaup) aktsiisikauba liikmesriikide vahelisel liikumisel nõutava saatelehe koostamise kohustus EMCS nimelises saatelehtede elektroonilises süsteemis. Kehtiva direktiivi (2008/118) alusel on tarbimisse lubatud aktsiisikauba puhul nõutav saateleht paberil. EMCS on liikmesriikide vaheline süsteem elektrooniliste saatelehtede ja sellega seotud teavituste menetlemiseks ning tähelühenditega tähistatud sõnad on *excise movement control system*. Lõikes uuendatakse viidet direktiivile.

Lõikes 3 sätestatakse riigisisene nõue saatelehe koostamiseks kaugmüügi korral, kui kaup lähetatakse Eestist teise liikmesriiki. Saateleht koostatakse riigisisese saatelehtede elektroonilises süsteemis nimega SADHES. Saatelehe liiginimetuseks on LRM-saateleht. Lühendiga LR tähistatakse liikmesriiki ehk mõeldakse vedu liikmesriikide vahel ja tähega M tähistatakse muud liiki aktsiisikaupa või muid juhtumeid. LRM saatelehte kasutatakse vedude korral, mil liidutasandil ei ole saateleht nõutav, nt kaugmüük või selliste kaupade vedu, mille maksustamine aktsiisiga ei ole Euroopa Liidus kohustuslik, näiteks alternatiivsed tubakatooted. LRM-saatelehte saab kasutada selliste vedude vormistamiseks, mida ei saa teha EMCSis näiteks EL aktsiisialase õigusraamistiku erineva tõlgendamise tõtt liikmesriikides.

Lõike 3¹ muudatuse alusel ei pea alternatiivse tubakatoote saateleht olema kaubaga kaasas, piisab elektroonilises süsteemis (SADHES) vormistatud saatelehe numbri kandmisest kaubaga kaasas olevale äridokumendile. Lõikes täpsustatakse saatelehe liigi nimetust.

Lõikes 4 täpsustatakse saatelehe liik teise liikmesriiki ajutises aktsiisivabastuses lähetatud aktsiisikauba puhul ja lisatakse saatelehe liik tarbimisse lubatud aktsiisikauba lähetamisel teise liikmesriiki. Tähtedega A ja T tähistatakse sarnaselt Eesti-sisestele saatelehtedele aktsiisikauba vedu ajutises aktsiisivabastuses (A) ja ilma ajutise aktsiisivabastuseta ehk aktsiis tasutud (T). LRA-saatelehe ingliskeelne lühend on *eAD (electronic administrative document)*. LRT-saatelehe ingliskeelne lühend on *eSAD (electronic simplified accompanying document)*. Paragrahvis nimetatakse mõlemat saatelehte (LRA ja LRT) koos e-saateleheks.

Kuna kaugmüügi ja alternatiivsete tubakatoodete puhul ei rakendata EL ühist saatelehtede elektroonilist süsteemi (EMCS), välistatakse need juhtumid ja reguleeritakse eraldi lõigetes 3 ja 3¹. Endiselt ei pea aktsiisikauba veol olema kaasas saatelehe väljatrükk EMCSst, piisab saatelehe numbri märkimisest muule veoga kaasas olevale äridokumendile. Kooskõlas üld-direktiivi artikliga 21(2) peab aktsiisikauba eksportimisel märkima LRA-saatelehe numbri ka ekspordi tollideklaratsioonile.

Paragrahvi täiendatakse **lõigetega 4¹ ja 4²**, et sätestada kooskõlas alko-direktiivi artikli 1 punktiga 15a kohustuslik saatelehe liik täielikult või osaliselt denatureeritud alkoholi veol teise liikmesriiki või läbi teise liikmesriigi. Täielikult denatureeritud alkoholi puhul peab EMCS-s vormistama saatelehe, mis koostatakse tavaliselt aktsiisiga maksustatud kauba liikumisel. Sellisel juhul peab aktsiisikauba lähetaja ja vastuvõtja registreerima ennast vastavalt sertifitseeritud kaubasaatja ja –saajana.

Osaliselt denatureeritud alkoholi puhul tuleb koostada EMCS-s aktsiisiga maksustamata kauba veo saateleht selle veol teise liikmesriiki. Osaliselt denatureeritud alkoholi, mis on aktsiisiga maksustamata, lähetaja peab seega olema aktsiisilaopidaja ja vastuvõtja kas aktsiisilaopidaja või registreeritud kaubasaaja (need on isikud, kes võivad vastu võtta aktsiisita – ajutises aktsiisivabastuses - lähetatud kaup).

Osaliselt denatureeritud alkoholi veo reegleid rakendatakse ka alkohol puhul, mida loeme täielikult denatureerituks vaid Eestis.

Lõike 5 viimast lauset täpsustatakse. Kuna saatelehe väljatrükk ei ole nõutav, piisab saatelehtede elektroonilisest süsteemist saadud saatelehe numbri märkimisest aktsiisikaubaga kaasas olevale äridokumendile. Kui aktsiisikauba veo ajal tunnistatakse kehtivaks e-saateleht, siis on aktsiisi maksmise eest vastutava isiku otsus, kas ta korraldab selle numbri märkimise

pabersaatelehele (mis asendas e-saatelehte) või muud liiki äridokumendile, mis on kaubaga kaasas.

Lõiget 7 täiendatakse sihtkoha muutmise reeglitega, kui sihtkohta muudetakse tarbimisse lubatud aktsiisikauba veo ajal teise liikmesriiki. Kuna kauba vastuvõtjal on kohustus tagada aktsiisi maksmine kauba sihtliikmesriigis, saab veo ajal muuta vaid vastuvõtmise kohta (aadress) saatelehele märgitud sihtliikmesriigis, sihtliikmesriik ja kauba vastuvõtja (sertifitseeritud kaubasaaja) peab jääma samaks. Ka on võimalus suunata aktsiisikaup sihtkoha muutmise teatisega tagasi kohta, kust see algselt lähetati.

Lõike 7¹ täienduse alusel peab aktsiisikauba veo ajal tekkinud erakorralistest juhtumitest teatama ka tarbimisse lubatud kauba puhul, kui seda veetakse ühest liikmesriigist teise või läbi teise liikmesriigi.

Lõikes 8 jäetakse ära viide ajutisele aktsiisivabastusele. Selle tulemusena peab teisest liikmesriigist nii ajutises aktsiisivabastuses kui ilma ajutise aktsiisivabastuseta lähetatud aktsiisikauba vastuvõtmisest teatama ühtemoodi, see on viivitamata, kuid mitte hiljem kui 5ndal päeval vastuvõtmisest. Diplomaadid ja NATO relvajõud ei pea erandina teatama aktsiisikauba vastuvõtmisest elektroonilise süsteemi kaudu (NATO - art 12 lg 4). Erandit täiendatakse viitega liikmesriikide relvajõududele vastavalt üld-direktiivi artiklitele 11 (1) c) ja 24 (2). Diplomaatiliste ja konsulaarsuhete otstarbel kasutatava aktsiisikauba puhul kinnitatakse isiku või asutuse õigust aktsiisivabastusele vastavalt isiku või asutuse asukoha riigis ettenähtud protseduurile. Aktsiisivaba kauba kasutamiseks õigustatud isikud ja asutused teatavad aktsiisikauba vastuvõtmisest vastavalt asukoha riigi reeglitele, Eesti puhul § 45 lõike 13 alusel. Maksuhaldur märgib saatelehtede elektroonilises süsteemis aktsiisikauba vastuvõetuks vastavalt aktsiisivaba kauba saaja teatele.

Lõikes 8¹ jäetakse ära viide ajutisele aktsiisivabastusele, et aktsiisikauba vastuvõtmise keeldumisest tekiks kohustus teatada ka teises liikmesriigis tarbimisse lubatud kauba puhul.

Lõike 8² muudatusega nähakse ette alternatiivsete tubakatoodete teisest liikmesriigist vastuvõtmisest teatamise kord. Viitamise asemel §-le 44⁴ nähakse ette teatamise kohustus SADHES kaudu ning lõikesse lisatakse vastuvõtmisest teatamise tähtaeg. Alternatiivsete tubakatoodete lähetamisel teise liikmesriiki peab Eesti ettevõtja maksuhaldurile teatama nende vastuvõtmisest teises liikmesriigis vaid juhul, kui need tooted lähetati ajutises aktsiisivabastuses. Ettevõtja ei pea teatama tarbimisse lubatud (aktsiisiga maksustatud) alternatiivsete tubakatoodete vastuvõtmisest teises liikmesriigis. See ei ole vajalik, sest nimetatud toodetelt ei tagastata aktsiisi.

Lõike 9 muudatuse alusel peab maksuhaldurit teavitama Eesti-siseselt ilma aktsiisita lähetatud kauba vastuvõtmise teatise või ekspordi kinnituse puudumisest, kui seda ei ole saadud 7ndaks päevaks aktsiisikauba lähetamisest Eestis asuvale isikule või Eestist kolmandasse riiki. Teisest lausest jäetakse ära viide ajutisele aktsiisivabastusele, et laiendada vastuvõtmise teatise puudumisest teatamise kohustust tarbimisse lubatud aktsiisikauba lähetajale. Tarbimisse lubatud kauba puhul on antud juhul küll Eesti aktsiis makstud, kuid Eesti ettevõtjale aktsiisi tagastamiseks on vajalik kinnitus, et kaup on jõudnud teise liikmesriiki ja sellelt on seal tekkinud aktsiisi maksmise kohustus või sellele on kohaldatud järelevalve.

Lõikesse 10 lisatakse viide lõikele 11¹, et anda rahandusministrile volitusnorm kehtestada määrusega e-saatelehe menetluse täpsustatud kord küsimustes, mida ei reguleerita komisjoni määrusega tarbimisse lubatud kauba saatelehe kohta.

Paragrahvi täiendatakse **lõikega 11¹**, et viidata komisjoni määruse kohaldamisele tarbimisse lubatud aktsiisikauba lähetamisel koostatava saatelehe puhul.

Lõikes 12 jäetakse ära viide „ajutisele aktsiisivabastusele“, et veo lõppemist tõendavate dokumentide säte kohalduks ka tarbimisse lubatud aktsiisikauba veo puhul. Aktsiisiga maksustatud (tarbimisse lubatud) aktsiisikauba eksportimiseks LRT saatelehte ei koostata. Ekspordi toimumise kinnitus on vajalik eeskätt ajutises aktsiisivabastuses lähetatud

aktsiisikauba puhul. Ekspordi toimumise kinnituse tulemusena vabaneb ettevõtja aktsiisi maksamise kohustusest. Ekspordi toimumise kinnitus väljastatakse, kui kaup väljub liidu territooriumilt või kui kaup suunatakse välistrandiidiprotseduurile. Kooskõlas üld-direktiivi artikli 28 lõikega 4 nimetatakse dokumendid, mida maksuhaldur aktsepteerib aktsiisikauba liidu territooriumilt väljaviimise tõendina. Aktsepteeritakse pädevate asutuste (maksuamet, tolliasutus) tõendeid.

Lõike 13 punktis 6 lisatakse viide liikmesriikide relvajõududele ja juhtudele, kui aktsiisivaba kaup lähetatakse aktsiisilaost teise liikmesriiki relvajõududele (NATO) või diplomaatidele.

Punktis 7 uuendatakse viidet üld-direktiivile.

Lõikes 15 sätestatud volitusnormi muudetakse. Erandina nõutakse Eestis saatelehe koostamist kaugmüügi teel müüdavate aktsiisikaupade (alkohol) ja alternatiivsete tubakatoodete (ei loeta aktsiisikaubaks EL-s) veol Eestist teise liikmesriiki. Kehtiva seaduse alusel rakendatakse taoliste vedude korral tarbimisse lubatud aktsiisikauba veole Komisjoni määrusega kehtestatud pabersaatelehe vormi (SAD) elektroonilist versiooni. SADHESis menetletavat SAD elektroonilist versiooni rakendatakse riigisiselt Eestis alates 2014. aastast. Kõnealune Komisjoni määrus tunnistatakse 2023. aastal kehtetuks seoses pabersaatelehe (SAD) asendamisega elektroonilises süsteemis EMCS koostatava saatelehega (eSAD). Eesti erisuste korral jätkatakse SADHESis saatelehtede (LRM-saateleht) koostamist kaupade puhul, mis lähetatakse teise liikmesriiki ja mille veole ei saa koostada saatelehte EMCSis. Lisaks alternatiivsetele tubakatoodetele võib SADHESi kasutamise kohustus puudutada ka selliste aktsiisikaupade vedu, mille puhul liikmesriigid rakendavad EL õigust erinevalt. Probleemi pindlikumaks lahendamiseks antakse rahandusministrile volitusnorm vajadusel määrusega kehtestada LRM-saatelehe või aktsiisikauba vastuvõtmise teatise esitamise nõue. Nii näiteks võivad väikesed veiniproduktid (viinamarjavein) lähetada oma tooteid ilma saatelehte vormistamata EMCSis. Erisus on seotud asjaoluga, et liikmesriik võib lubada väikeses mahus veiniprodukti väljaspool aktsiisiladu, samas peab EMCS-le juurdepääsuks olema aktsiisilaopidaja. Kirjeldatud olukorras nähakse Eestis ette väike veiniprodukti toodetud veini vastuvõtmisest teatamise kohustust SADHES kaudu. Lisaks kehtestatakse määrusega LRM-saatelehele kantavate andmete loetelu, saatelehe kehtivaks tunnistamise kord (saatelehele numbri andmine) ning saatelehe andmete muutmise ja tühistamise kord (mis andmeid võib muuta ja teavitamine muutmise kohta).

Paragrahv 45¹

Lõikes 1 esitatakse aktsiisi tagastamise tingimused aktsiisikaubalt, mis toimetati aktsiisiga maksustatult ärilisel eesmärgil teise liikmesriiki. Aktsiisi tagastamine on kohustuslik kaubalt, mille maksustamine aktsiisiga on Euroopa Liidus nõutav. Eesmärgiks on topeltnmaksustamise vältimine. Aktsiisi ei tagastata kaupade puhul (nt alternatiivsed tubakatooted), mis ei ole üldreeglina aktsiisiga maksustatud teistes riikides. Kuna ettevõtjal on võimalik oma tegevust organiseerida viisil, et lähetab teise liikmesriiki aktsiisiga maksustamata alternatiivsed tubakatooted, siis ei ole aktsiisi tagastamine vajalik. Aktsiisi tagastamise kohustus tekitab täiendavat administratiivset koormust eelkõige kontrollimisel, kas aktsiisitagastust taotletavalt tootelt on aktsiisi üldse makstud. Aktsiisi tagastamise tingimusena peab sertifitseeritud kaubasaatja esitama maksuhaldurile LRT-saatelehe enne kauba lähetamist. Aktsiisi tagastamise kontekstis on oluline, et maksuhaldur saaks vajadusel eelnevalt kontrollida saadetist. Aktsiis tagastatakse vastava taotluse esitamisel. Aktsiisikaubalt taotletakse aktsiis tagasi EMCS kaudu. Aktsiisi tagastamiseks piisab kaubasaaja vastuvõtmise kinnitusest EMCS kaudu. Sihtliikmesriigist saadud aktsiisikauba vastuvõtmise kinnitus on maksuhaldurile tõendiks, et kaup on sihtkohta jõudnud või vähemasti võetud sihtliikmesriigi maksuhalduri järelevalve alla. Kuna aktsiisi tagastamise eesmärk on topeltnmaksustamise vältimine, tagastatakse aktsiis vaid sellelt aktsiisikauba kaolt, mis maksustati teises liikmesriigis (lg 1 p 4).

Aktsiisi tagastamisel on oluline teada teise liikmesriiki toimetatud alkoholi maksumärkide numbrid, et saaks teha vastava märke maksumärkide elektroonilises süsteemis. Nii on võimalik tuvastada rikkumisi, kui Eestist välja deklareeritud toode avastatakse Eestis. Tubakatoodete puhul on oluline maksumärkide tagastamine, kuid põhjendatud juhul võib maksuhaldur lubada maksumärkide tagastamise asemel maksumärkide andmete esitamist.

Lõike 1¹ alusel tagastatakse aktsiis Eestis tarbimisse lubatud aktsiisikaubalt, mis toimetati teise liikmesriiki isikule kasutamiseks mitteäriksel eesmärgil (kaugmüük). Aktsiisi tagasisaamiseks tuleb maksuhaldurile esitada saateleht enne aktsiisikauba lähetamist. Kaugmüügi puhul esitatakse saateleht riigisisese saatelehtede elektroonilise süsteemi kaudu (SADHES). Sama süsteemi kaudu esitatakse ka aktsiisi tagastamise taotlus. Lisaks on vajalik teise liikmesriigi maksuhalduri kinnitus aktsiisi maksmise kohta sihtliikmesriigis ja maksumärkide andmed nende olemasolul. Tubakatoodete, sh alternatiivsete tubakatoodete kaugmüük on tubakaseaduse alusel keelatud.

Lõikes 2 lisatakse viide lõikele 1¹, et lõikes 2 sätestatu kohalduks kaugmüügi korral. Maksuhalduril on vajadusel õigus nõuda täiendavaid andmeid tagamaks aktsiisi tagastamise õigsust.

Paragrahv 45³

Lõiget 1 muudetakse, et see kohalduks ka aktsiisiseaduse § 27 lõike 1 punkti 1² puhul. Korduse vältimiseks jäetakse ära § 27 lõike 1 punktides 1¹ ja 1² antud isikute loetelu.

Paragrahv 45⁴

Kehtivas paragrahvis sätestatakse aktsiisi tagastamise kohustus, kui kolme aasta jooksul selgub rikkumise tegelik toimumise koht teises liikmesriigis ja on tõendatud aktsiisi maksmine selles liikmesriigis. Kui aktsiisikaup ei ole sihtliikmesriiki jõudnud ja puudub teave aktsiisikauba asukoha või kaubaga seotud rikkumise kohta, tekib maksukohustus lähteliikmesriigis. Kui kolme aasta jooksul tekib selgus aktsiisikauba suhtes, siis tuleb see kaup maksustada liikmesriigis, kus rikkumine toimus. Muudatusega viiakse osa sätet §-i 28, kus sätestatakse üldised aktsiisiga maksustamise põhimõtted kadude ja rikkumiste korral. Paragrahvi 28 lõike 1² täienduse alusel peab aktsiisikauba maksustama liikmesriigis, kus tegelikult leidis aset rikkumine, kui see selgus kolme aasta jooksul. Paragrahvis 45⁴ sätestatakse aktsiisi tagastamise kohustus kooskõlas üld-direktiivi artiklitega 9 (5) ja 46 (3). Paragrahvi 45⁴ täpsustatud sõnastuse alusel tagastatakse Eestis makstud aktsiis taotluse alusel, kui on tõendatud aktsiisi maksmine teises liikmesriigis, st liikmesriigis, kus tegelikult toimus või avastati rikkumine. Üld-direktiivi artikli 8 alusel maksustatakse aktsiisikaup selle liikmesriigi aktsiisiga, kus kaup on tarbimisse lubatud, sh ebaseaduslik tarbimisse lubamine.

Paragrahv 45⁶

Lõike 1 punktis 4 jäetakse ära sõnad „millelt või“, et välistada aktsiisi tagastamine maksumärkidelt, millelt on tekkinud maksukohustus. Muudatus on vajalik kuritarvituste vähendamiseks, kui ettevõtja on jätnud näiteks hooletuse tõttu üleliigsed või valede andmetega (sigarettide jaehind) tellitud maksumärgid õigel ajal tagastamata. Ettevõtjal ei teki maksukohustust maksumärkidelt, mis tagastatakse maksuhaldurile enne maksukohustuse tekkimist, so 90ndal päeval maksumärkide väljastamisest ettevõtjale. Punkti 4 mõte on kompenseerida ettevõtjale aktsiis eelkõige maksumärgistatud toodetelt, mida ei saanud müügipiirangu (§ 28 lg 4¹) tõttu müüa. Ettevõtjale on antud aega kolm kalendrikuud vana maksumärgiga toodete läbimüügiks. Kuna toodete läbimüüki ei ole võimalik täpselt planeerida, antakse ettevõtjale võimalus saada tagasi aktsiis.

Paragrahv 46

Paragrahvi täiendatakse lõikega 11 kooskõlas alko-direktiivi artikli 1 punktiga 13. Muudatuse kohaselt peab ettevõtja tõendama teise liikmesriigi maksuhaldurile oma vastavust väiketootja nõuetele enesertifitseerimise teel täites EMCSis koostatava saatelehe vastavad väljad. Kui teises liikmesriigis rakendatakse väiketootja aktsiisikaubale soodusmäära, siis nendele tingimustele vastav Eesti ettevõtja saab samuti rakendada soodusmäära oma toodete viimisel sellesse riiki. Kooskõlas alko-direktiiviga võib liikmesriik väiketootja tingimustele vastavuse tõendamiseks otsustada, kas rakendab maksuhalduri väljastatud sertifikaati või tõendab ettevõtja enesertifitseerimise teel oma vastavust väiketootja tingimustele.

Paragrahv 47¹

Punkti 2 täiendatakse viitega kääritatud joogile. Direktiivi 2008/118 artikliga 32 nähakse ette aktsiisivabastus reisija toodud veinile, piiritusjoogile, õllele ja vahetootele. Artiklis ei nimetata eraldi kääritatud jooki. Direktiivi 92/83 artikli 15 alusel kehtivad veini viited ka kääritatud joogile. Selguse mõttes täiendatakse seadust, et reisija võib teisest liikmesriigist tuua endaga kaasas olevas pagasis veini ja kääritatud jooki kokku 90 liitrit, sealhulgas 60 liitrit vahutavat toodet.

Paragrahvid 49¹, 49², 49³, 61, 62, 63

Paragrahvides asendatakse viide aktsiisiseaduse §-s 21¹ või sama §-i lõikes 1 nimetatud isikule viitega sertifitseeritud kaubasaajale tulenevalt §-s 21¹ tehtud muudatustest.

Paragrahv 50

Lõike 5 punkti 14 täiendatakse tulenevalt aktsiisivabastuse võimaldamisest osaliselt denatureeritud alkoholile, mida kasutatakse tootmisseadmete puhastamiseks ja hooldamiseks. Lõikes antakse isikute loetelu, kes võivad taotleda aktsiisivabastuse luba. Seda täiendatakse isikuga, kes kasutab osaliselt denatureeritud alkoholi tootmisseadmete hooldamiseks või puhastamiseks.

Paragrahv 51

Paragrahvi täiendatakse **lõikega 6**, et sätestada kohustus kooskõlastada maksuhalduriga osaliselt denatureeritud alkoholi kasutamise kulunormid tootmisseadmete hooldamiseks ja puhastamiseks. Nimetatud alkoholile nähakse ette aktsiisivabastus. Kulunormid aitavad määrata tootmisseadmete hooldamiseks ja puhastamiseks kuluvat alkoholi kogust. Maksuhalduril on õigus jätta kooskõlastamata kulunormid, kui on alust arvata, et taotletakse suuremat kulunormi, kui on vajalik aktsiisivabal otstarbel kasutamiseks.

Paragrahvid 57 ja 57¹

Paragrahvide muudatusega nähakse ette kuumutatava tubakatoote kogus, mida reisija võib aktsiisivabalt teisest liikmesriigist või liiduvälisest riigist kaasa tuua. Kuumutatavat tubakatoodet ei ole Euroopa Liidu aktsiisialastes õigusaktides eraldi reguleeritud. Kuumutatava tubakatoote sigaretipulk on tavapärasest sigaretist väiksem, samas võib üks sigaretipulk vastata tarbimisomadustelt ühele tavapärasele sigaretile. Arvestades asjaolu, et kolmandast riigist reisija võib tuua aktsiisivabalt kuni 40 tavapärast sigaretti, 1 pakk sigarette kaalub *ca* 20 grammi ja kuumutatava tubakatoote üks pakk (kuni 20 sigaretipulka) kaalub *ca* 3-6 grammi, on jõutud järeldusele, et 20 grammi kuumutatavat tubakatoodet vastab sõltuvalt ühe paki kaalust *ca* 40 sigaretile või veidi enam. Lennureisija võib tuua suitsetamistubakat 5 korda rohkem (5 x 50 = 250), seetõttu sätestatakse kuumutatava tubakatoote piirnormiks 5 korda suurem kogus ehk kuni 100 grammi (5x20=100). Teisest liikmesriigist reisija puhul sätestatakse kuumutatava

tubakatoote aktsiisivabaks piirnormiks kuni 250 grammi, mis vastab ligikaudu sigarettide aktsiisivabale piirnormile sõltuvalt kuumutatava tubakatoote pakendi kaalust.

Paragrahv 69²

Lõiget 1 täiendatakse **punktiga 7** sätestamaks, et energia aktsiisivabastusluba (AVL) oleks kohustuslik mitte ainult maagaasi ja elektrienergia aktsiisivabaks soetuseks võrguettevõtjalt vaid ka nende aktsiisivabaks tarbimiseks ilma soetuseta võrguettevõtjalt.

Praegused nõuded aktsiisivaba maagaasi ja elektrienergia käitlemisele on üles ehitatud eeldustel, et 1) aktsiisivaba maagaasi ja elektrienergia tarbija soetab seda ehk toimub tehing ning 2) aktsiisivaba maagaasi ja elektrienergia kasutajal on alati olemas ka kehtiv AVL.

Need eeldused ei pruugi praktikas alati täituda, mis omakorda põhjustab olulisi järelevalvelisi probleeme maksuhaldurile. Lihtsaimaks näiteks on elektrijaamad, kus omatoodetud elektrienergiat tarbitakse aktsiisivabalt, ent kuna puudub elektrienergia soetus elektrivõrgust, siis ei ole nõutav ka energia AVLi olemasolu.

Samuti saab tuua näite olukorrast, kus maagaasi- või elektrienergia võrguettevõtjal on aktsiisivaba tarbimine. Sellisel juhul puudub soetustehing võrguettevõtjalt ja energia AVLi ei esitata, kaasnevalt puudub nõue pidada arvestust aktsiisivabalt kasutatud energiatoote kasutamise üle. Kirjeldatud olukord muudab maksuhalduri jaoks kontrolli teostamise äärmiselt keeruliseks, mistõttu laiendatakse energia AVLi kohustust ka juhtudele kui aktsiisiga maksustamata maagaasi või elektrienergiat on kavas kasutada aktsiisivabal otstarbel. Muudatus kohtleb ettevõtjaid võrdselt, muudab läbipaistvamaks aktsiisist vabastatud energiatoodete tarbimise ning lihtsustab oluliselt kontrolli teostamise võimalusi.

Muudatus toob kaasa selle, et kõik maagaasi ja elektrienergiat aktsiisivabalt tarbivad isikud peavad omama vastavat luba ja loakohustust pole võimalik vältida läbi seaduses loetletud tehingute puudumise tõttu.

Ettevõtluse vaates tagab muudatus võrdse kohtlemise, kuivõrd seni võisid olla õigustamata eeliseisundis need ettevõtjad, kellel oli võimalik maagaasi või elektrienergiat aktsiisivabalt tarbida ilma selleks energia AVLi omamata, ehk puudus soetus võrguettevõtjalt.

Kulud riigile puuduvad, sest vajalikud IT-rakendused on juba olemas. Mõnevõrra kasvav menetletavate AVL-ide arv kaetakse maksuhalduri oma ressursiga. Muudatus võib kaasa tuua üksikutele ettevõtetele kohustuse AVL-i taotlemiseks, millega kaasnevad vastavad kohustused, mis on sätestatud ATKEASE §-s 69⁶, näiteks arvestuse pidamise kohustus aktsiisivabalt soetatud ja kasutatud energiatoote koguse osas.

Paragrahv 69⁷

Paragrahvi tekst antakse uuesti. Kehtiv § 69⁷ tekst esitatakse **lõikes 1**. **Lõikes 2** täpsustatakse maksukohustuse tekkimist juhul kui laeva käitav ettevõtja siseneb laevaga Eestisse ja ei kasuta laevas olevat kütust enam aktsiisivabal otstarbel. Maksukohustuse regulatsioon hõlmab sellisel viisil sissetoodavat Eestis aktsiisiga maksustamata kütust olenemata sellest, kas kütus on laeva kulutankis, laeva pardal olevas mahutis või ladustatakse seda muul viisil.

Regulatsiooni loomise vajadus tuleneb kehtivast praktikast. Nimelt esineb olukordi, kus Eestis lõpetatakse rahvusvaheline reis ja jätkub laeva kasutamine navigeerimiseks Eesti sisevetes. Näiteks tuuakse välisriigist laev, mille kasutamist jätkatakse saarte ja mandri vahelises liikluses või tuuakse välisriigist laev pikemaks ajaks Eestisse tööd tegema. Nendel juhtudel on laeva

pardal lähteriigist soetatud kütusevaru ning kuna Eestisse jõudmiseks oli tegemist rahvusvahelise reisiga, siis on seetõttu reeglina tegemist maksustamata pardavaruga. Kuna Eesti vetes tarbitav kütus kuulub aktsiisiga maksustamisele, tuleks maksustada laeva jäänud aktsiisivaba kütusevaru jääk, mille kasutamist jätkatakse Eestis. Aktsiisiseadusesse lisab õigusselgust sellise põhimõtte rakendamiseks erisätete loomine. Regulatsioon tagab laeva käitavate isikute ühetaolise kohtlemise laevakütuse aktsiisiga maksustamisel, sest sätestatakse selge alus, kellel, millistel alustel ja millal maksukohustus tekib.

Lõikes 3 sätestatakse, et laeva käitav ettevõtja peab aktsiisi maksmise kohustuse tekkimisel kütuse koguse mõõtma vastavalt kehtivatele nõutele, ilma jälgitava mõõtmise kohustuseta.

Paragrahv 85¹⁸

Seadust täiendatakse paragrahviga seoses tubakavedelike aktsiisiga maksustamise peatamisega ajutiselt 1. aprillist 2021. aastal kuni 31. detsembrini 2022. aastal. Tubakavedelikelt tekib aktsiisi maksmise kohustus nende tarbimisse lubamisel alates 1. jaanuarist 2023. Täiendava paragrahviga kehtestatakse sujuv üleminek tubakavedelike aktsiisiga maksustamisele ja maksumärgistamisele. Maksumärgistamata tubakavedelikke, mis lubati tarbimisse enne 2023. aastat, lubatakse müüa ühe kalendrikuu jooksul aktsiisi uuesti jõustumisest. Üks kalendrikuu on piisav aeg üleminekuks, sest ettevõtja teab piirangust 12 kuud enne selle jõustumist ning see on piisav aeg tegevuse planeerimiseks viisil, et maksumärgita tooted saaksid tähtaegselt müüdnud.

Paragrahv 85¹⁹

Seadust täiendatakse paragrahviga, mis on kooskõlas üld-direktiivi artikliga 54. Sättega reguleeritakse üleminekut pabersaateleheltele elektroonilisele saatelehele tarbimisse lubatud aktsiisikauba puhul, mida veetakse ühest liikmesriigist teise. Aktsiisikauba vastuvõtmise kinnitamine on lubatud vanaviisi 2023. aasta lõpuni, kui kaup lähetati enne EMCS rakendamist 2023. aasta 13. veebruaril. Teisisõnu aktsiisikauba vedu, mis alustati vanaviisi pabersaatelehe alusel lõpetatakse samuti vanaviisi vastuvõtmise kinnitamisega pabersaatelehe vastavas lahtris. Ühe aasta jooksul üld-direktiivi rakendamisest, see on kuni 2024. aasta 13. veebruarini, lubatakse eksportimisega seotud teateid edastada muul viisil kui elektrooniliste süsteemide kaudu. Erand on seotud elektrooniliste süsteemide arendamisplaanidega. 2024. aasta 13. veebruarist rakendatakse EMCS ja uue, üleeuroopalise ekspordisüsteemi (AES) liidestus. Käesoleval ajal rakendatakse Eestis eksportimise korral elektroonilist süsteemi ECS (*export control system*), mis on liidestatud EMCS-ga. Seega on Eestil võimekus ka käesoleval ajal edastada elektroonilisi teatisi ekspordi toimumise või mittetoimumise kohta ECS-st EMCS-i, kust see liigub edasi aktsiisikauba lähteliikmesriiki. Samas peame arvestama, et liikmesriigid rakendavad erinevaid lahendusi ja kõikidele rakendamiseks kohustuslik süsteem käivitub 2024. aasta 13. veebruarist.

Normitehnilist märkust muudetakse lisades viited üle võetavatele direktiividele ja jäetakse ära viide kehtetuks muutuvale direktiivile 2008/118/EÜ.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu sisaldab uusi mõisteid. Üld-direktiivist on üle võetud terminid sertifitseeritud kaubasaatja, sertifitseeritud kaubasaaja ja sihtliikmesriik. Terminite vajadus ja sisu on selgitatud seda esitava paragrahvi (§-d 1¹ lg 5 ja §-d 4⁴ ja 4⁵) selgitustes.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas EL õigusega. EL õigusallikate ja aktsiisiseaduse muudatuste vastavustabel on toodud seletuskirja lisas 1.

6. Seaduse mõjud

Eelnõuga kavandatavad muudatused on majandusliku mõjuga ja mõju on ka riigiasutustele. Eeldatavat olulist sotsiaalset mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, mõju regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele ei tuvastatud.

6.1. Kavandatav muudatus: elektroonilise saatelehe EMCSis vormistamise nõude kehtestamine aktsiisiga maksustatud kauba veoks teise liikmesriiki.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Mõju sihtrühm: aktsiisikaupa teise liikmesriiki lähetavad ettevõtjad

Mõju kirjeldus: Ettevõtjad, kes lähetavad teise liikmesriiki või võtavad vastu teisest liikmesriigist aktsiisiga maksustatud kaupa peavad ennast edaspidi registreerima maksuhalduri infosüsteemis, et saada juurdepääs saatelehtede elektroonilisele süsteemile nimega EMCS ja vormistada edaspidi saatelehte või vastuvõtmise teatist SADHES asemel EMCSis. 2010. aasta aprillist on kasutuses ELi ülene saatelehtede elektrooniline süsteem nimega EMCS, mida kasutatakse aktsiisiga maksustamata kaupade saatelehe vormistamiseks veol liikmesriikide vahel. Seda süsteemi laiendatakse saatelehe vormistamiseks aktsiisikaubale, mis on lähtekohas aktsiisiga maksustatud ja veetakse teise liikmesriiki. Käesoleval ajal kasutab Eesti ettevõtja ühepoolset saatelehtede riigisisest elektroonilist süsteemi nimega SADHES, kui kaup lähetatakse aktsiisiga maksustatult teise liikmesriiki. Saatelehe menetlus EMCS-is hakkab toimuma üldjoontes sarnaselt nii aktsiisita kui aktsiisiga lähetatud kauba puhul.

Järeldus mõju olulisuse kohta: Aktsiisiga maksustatud kaupu teise liikmesriiki lähetatavatel ettevõtjatel on juba elektroonilise saatelehe koostamise kogemus. Muudatusega lihtsustub saatelehtede menetlus. Pabersaatelehe mitmes eksemplaris väljatrükk ei ole enam nõutav, piisab EMCSis koostatud saatelehe numbri märkimisest muule veosega kaasas olevale äridokumendile. EL e-süsteemi rakendamisega jäävad ära kohustused, mida ettevõtja pidi täitma seoses ühepoolset saatelehtede riigisisese elektroonilise süsteemi (SADHES) kasutamisega, nt teisest liikmesriigist aktsiisikauba vastuvõtmist kinnitava saatelehe üleslaadimine SADHES süsteemi jmt. Ettevõtja saab kiiremini tagasiside aktsiisikauba sihtliikmesriiki jõudmise kohta.

Mõju ulatus on pigem väike, kuna ettevõtjal on juba olemas elektroonilise saatelehe koostamise kogemus ning elektroonilise saatelehe koostamine SADHES asemel EMCSis ei too kaasa kohanemiskulusi. Ettevõtja registreerimine maksuhalduri infosüsteemis on vaid prosteduuriline. Isik loetakse registreerituks, kui kõik nõutavad andmed on esitatud. EMCS koosneb liikmesriikide arendatud süsteemidest, mis on liidestatud EL ühisosaga. Nii EMCS kui SADHES on maksuhalduri eestvedamisel ja kuludega väljatöötatud süsteemid ning need on ettevõtjatele kasutamiseks tasuta. Ettevõtjatel võib tekkida teatud kulusid IT-arenduseks vaid juhul, kui otsustavad rakendada ettevõtte siseseid IT-lahendusi ja liidestada need EMCS-iga.

Tarbimisse lubatud aktsiisikauba liikide lõikes on Eestist lähetatud ja Eestis vastuvõetud kaupade pingerida 2020. aasta andmetel toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 1. Tarbimisse lubatud aktsiisikauba vedu liikmesriikide vahel

Eestist teise liikmesriiki	Teisest liikmesriigist Eestisse
1. Vein üle 6%vol	1. Tubaka tahke aine (nikotiinipadjad)
2. Tubaka tahke aine (nikotiinipadjad)	2. Vein üle 6%vol
3. Muu alkohol	3. Muu alkohol

Veini ja tubaka tahke aine vedu Eestisse aktsiisiga maksustatud kauba liikumise reeglitele vastavalt on loogiline. 14 liikmesriiki ei maksuta veini aktsiisiga ja need on eeskätt veiniproduktide riigid. Liikmesriikidel, kus aktsiisimäär on 0 eurot, on lihtsam lähetada veini aktsiisiga maksustatud kauba lähetamise korras, sest puudub vajadus taotleda aktsiisi tagasi ning lähetaja ei pea olema aktsiisilaopidaja.

Nikotiinipadju veetakse tarbimisse lubatud aktsiisikauba reeglite alusel kuna neid kaupu ei loeta aktsiisikaubaks EL-s. Vastavalt aktsiisiseadusele rakendatakse kaupadele, mida ei loeta EL-s aktsiisikaubaks, tarbimisse lubatud aktsiisikauba veo reegleid nende veol teisest liikmesriigist Eestisse. Nikotiinipadju maksustatakse aktsiisiga riigisiseste reeglite alusel vaid kolmes liikmesriigis, need on Ungari, Rootsi ja Eesti.

Aktiisiga maksustatult veetakse Eestist teise liikmesriiki veini ja muu alkoholi. Põhjuseks võib olla, et väikeste koguste veol on odavam käidelda aktsiisiga maksustatud alkoholi kui pidada aktsiisiladu.

Mõju avaldumise sagedus on ühekordne. Kuna ettevõtjatel on SADHES ja EMCS kasutamise kogemus juba olemas, siis EMCS süsteemi kasutamise reeglitega tutvumine on pigem ühekordne tegevus. Ettevõtja registreering EMCS kasutajaks nõuab samuti ühekordset tutvumist.

Mõjutatud sihtrühma suurus: Suurem osa aktsiisikauba vedudest teise liikmesriiki toimub ajutises aktsiisivabastuses ehk ilma lähteriigis aktsiisiga maksustamata. Muudatusest on mõjutatud vaid ettevõtjad, kes lähetavad teise liikmesriiki aktsiisiga maksustatud kaupa. Keskmiselt lähetatakse teise liikmesriiki aktsiisiga maksustatud kaupa üks kord kuus. Ettevõtjate, kes lähetavad teise liikmesriiki aktsiisiga maksustatud ja maksustamata kaupa ja kes võtavad vastu teisest liikmesriigist aktsiisiga ja aktsiisita kaupa, keskmine arv kalendrikuu jookul on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 2. Ettevõtjate arv, kes on seotud aktsiisikauba veoga liikmesriikide vahel (2020. a andmetel keskmiselt kalendrikuus)

Aktsiisikaupu teise liikmesriiki lähetavate ettevõtjate arv		Aktsiisikaupu teisest liikmesriigist vastuvõtvate ettevõtjate arv	
Aktiisiga	Aktiisita	Aktiisiga	Aktiisita
15	45	36	74

Teise liikmesriiki aktsiisikaupu lähetavatest ettevõtjatest 75% teeb seda ajutises aktsiisivabastuses. Teisest liikmesriigist aktsiisikaupu vastuvõtvatest ettevõtjatest 67% teeb seda ajutises aktsiisivabastuses ehk võtab vastu teisest liikmesriigist ilma aktsiisita lähetatud kaupa. Seega enamus ettevõtjatest lähetab või võtab vastu aktsiisikaupu, mida veetakse ajutises aktsiisivabastuses ja mille saateleht vormistatakse EMCSis.

2020. aasta andmetel on aktsiisikauba teistest liikmesriikidest või teistesse liikmesriikidesse vedude keskmine arv kalendrikuus toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 3. Vedude arv liikmesriikide vahel

Ajutises aktsiisivabastuses oleva aktsiisikauba vedude arv (EMCS saatelehed)		Tarbimisse lubatud aktsiisikauba vedude arv (SADHES saatelehed)	
Eestist teise liikmesriiki	Teisest liikmesriigist Eestisse	Eestist teise liikmesriiki	Teisest liikmesriigist Eestisse
1087	1656	133	124

89 % vedudest Eestist teise liikmesriiki tehakse ilma aktsiisita korras. Aktsiisikauba vedudest Eestisse toimub 93% ilma aktsiisita korras. Vedude arvult võetakse teisest liikmesriigist ajutises aktsiisivabastuses olevat kaupa rohkem vastu kui lähetatakse. Aktsiisiga maksustatud kauba puhul on olukord vastupidine, veidi vähem võetakse teisest liikmesriigist vastu võrreldes lähetamisega. Üldiselt saabub Eestisse rohkem vedusid, kui väljub (1780 versus 1220). Seega mõjutab tarbimisse lubatud aktsiisikaubale EMCSis elektroonilise saatelehe vormistamise nõude kehtestamine vaid väiksemat osa ettevõtjatest ja lähetuste arvust.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

6.2. Kavandatav muudatus: aktsiisikauba eksportimise formaalsuste lihtsustamine välitransiidiprotseduuri abil.

Tegemist on majandusliku mõjuga, mis on suunatud ettevõtjatele, kes ekspordivad aktsiisikaupu. Kehtivate reeglite kohaselt loetakse aktsiisikaup ekspordituks selle väljatoimetamise momendist EL aktsiisiterritooriumilt. Muudatuste alusel saab kaupa lugeda ekspordituks ka välitransiidiprotseduuri rakendamise momendist, mis tähendab, et kaup ei pea olema füüsiliselt välja toimetatud EL aktsiisiterritooriumilt. Aktsiisikauba lugemine ekspordituks enne selle reaalset väljavedu EL aktsiisiterritooriumilt võimaldab ettevõtjal hoida kokku ressursi aktsiisitagatise arvelt, sest jääb ära aktsiisi kahekordne tagamise kohustus. Välitransiidiprotseduuri rakendamisel tagatakse maksud tollireeglite alusel, mis katavad ka aktsiisi. Aktsiisireeglite alusel vabaneb tagatis kauba ekspordituks lugemise momendist. Kuna täiendava võimaluse loomine aktsiisikauba sujuvaks eksportimiseks läbi välitransiidiprotseduuri mõjutab ettevõtja tegevust vaid positiivselt ja selle rakendamine on vabatahtlik, puudub vajadus mõju detailsemaks analüüsimiseks. Ebasoovitavate mõjude riski ei ole.

6.3. Kavandatav muudatus: aktsiisikauba mõõtmiskorralduse lihtsustus kääritatud joogi ja õlle väiketootjatele.

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Mõju sihtrühm: kääritatud joogi ja õlle väiketootjad

Mõju kirjeldus

Ettevõtjad, kes toodavad kalendriaasta jooksul alkohoolsetest jookidest vaid kääritatud jooki kuni 1,5 miljonit liitrit, veini kuni 1,5 miljonit liitrit ja õlut kuni 1,5 miljonit liitrit, on väiketootjad kõnealuse sätte kontekstis. Muudatusega nähakse ette, et väiketootja ei pea pädeva

mõõtja tunnistust iga kahe aasta tagant uuendama vastavalt tavakorrale. Väiketootja taotleb pädeva mõõtja tunnistust ühekordselt tootmise alustamisel. Maksuhaldur võib nõuda pädeva mõõtja tunnistuse uuesti esitamist juhul, kui ettevõtja tegevuses esinevad olulised muudatused, mis tingivad vajaduse kontrollida mõõtmistäpsust korrektselt aktsiisi maksmise tagamiseks.

Järeldus mõju olulisuse kohta

Mõju on väiketootjale oluline võimaldades kokku hoida kulusid. Pädeva mõõtja tunnistuse uuendamise kulu on alates 2000 eurost 2 aasta peale. Pädeva mõõtja tunnistuse uuendamisest loobumine ei too kaasa administreerimise probleeme maksuhaldurile, sest maksuhaldur võib vajadusel (mõõtmiskorralduse oluline muutmine, tootmistehnoloogia muutmine jne) nõuda pädeva mõõtja tunnistuse esitamist. Kuna maksuhalduril puudub mõõtmiskorralduse hindamise pädevus keerukamate ja suuremahuliste tootmisprotsesside korral, kaasatakse Eesti Akrediteerimiskeskus, kes hindab mõõtmiskorraldust ja väljastab mõõtmiskorralduse vastavuse korral pädeva mõõtja tunnistuse. Pädeva mõõtja tunnistuse uuendamisest loobumine ei mõjuta õlletootjaid, kelle tootmismahd jääb 40 000 liitri piiridesse ning kääritatud joogi ja veini puhul 15 000 liitri piiridesse. Nimetatud väiketootjate puhul ei ole pädeva mõõtja tunnistus nõutav, sest maksuhaldur on võimeline väikeste tootmismahdade korral ise hindama mõõtmiskorralduse täpsust.

Mõju ulatus ja sihtrühma suurus

Pädeva mõõtja tunnistuse ühekordse esitamise nõue ehk uuendamisest loobumine mõjutab kümmet õlletootjat ja seitset kääritatud joogi tootjat. Kümme õlletootjat moodustab 23% õlletootjate koguarvust. Kääritatud jookide tootjate koguarvust on mõjutatud 17% tootjatest. Pädeva mõõtja tunnistusega seotud erisuse kehtestamine ei mõjuta viinamarjaveini tootjaid, sest Eestis toodetakse viinamarjadest veini peamiselt hobikorras maksimaalselt 1000 liitrit aastas. Aktsiisiseaduse alusel ei ole pädeva mõõtja tunnistus nõutav, kui veini toodetakse aastas kuni 15 000 liitrit

Tabel 6. Õlletootjate arv tootmismahdade lõikes

Tootmismahd liitrites	Õlletootjad
Kuni 40 000	31
Üle 40 000 kuni 1 500 000	10
Üle 1 500 000	2
Kokku:	43

Tabel 7. Kääritatud jookide tootjate arv tootmismahdade lõikes

Tootmismahd liitrites	Kääritatud joogi tootjad
Kuni 15 000	32
Üle 15 000 kuni 1 500 000	7
Üle 1 500 000	3
Kokku:	42

Mõju avaldumise sagedus

Pärast pädeva mõõtja tunnistuse esmakordset esitamist ei ole selle kehtivuse lõppemisel uue esitamine nõutav. Pädeva mõõtja tunnistuse taasesitamise nõue tekib, kui ettevõtja muudab oluliselt tootmist, mis toob kaasa mõõtmistäpsuse kontrollimise vajaduse. Seega on positiivne mõju püsiv ja tunnistuse esitamise nõue tekib sõltuvalt ettevõtja tegevusplaanidest.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

6.4. Eelnõuga kavandatavate muudatuste koondmõju riigiasutuste korraldusele.

Mõju sihtrühm: Maksu- ja Tolliamet.

Mõju kirjeldus

Töökoormuse tõuseb ajutiselt seoses saatelehtede elektrooniliste süsteemide IT-arendustega, samuti aktsiisideklaratsiooni ja loaseisu aruande elektroonilise versiooni muutmise. Lisaks on vajalik aktsiisimaksjale suunatud teavitus- ja selgitustöö.

Seoses EMCS rakendamisega saatelehe vormistamiseks tarbimisse lubatud aktsiisikauba veol liikmesriikide vahel lihtsustub teataval määral järelevalve, mis aitab kaasa paremale aktsiisilaekumisele. Pädeva mõõtja tunnistuse nõudmine ühekordselt ja ekspordi sujuvam korraldus ei too kaasa täiendavat töökoormust maksuhaldurile.

Mõju ulatus ja avaldumise sagedus

Mõju on ühekordne ja ei tekita pikemas perspektiivis lisakoormust. EMCS laiendamine tarbimisse lubatud aktsiisikauba saatelehele ja SADHES muutmine vastavalt on ühekordsed suuremahulised tegevused. Väiksemahulisemad süsteemide arendused ja kaasajastamine on maksuhalduri iga-aastane püsiv tegevus. Muudatuste rakendamisel on teavitus- ja selgitustööde sagedus intensiivsem. Järelevalve on maksuhalduri igapäevane töö ja seda lihtsustab elektroonilisi kanaleid kaudu saadav teave.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamisega kaasnevad maksuhalduri tegevused on kirjeldatud seletuskirja 6. osa alapunktis 6.4. Seaduse rakendamise kulud on seotud peamiselt IT-arendustöödega. Kulud hõlmavad EMCS arendust ja SADHES muutmist, sh sertifitseeritud kaubasaaja ja –saatja registreerimisega seonduv, kuid summad on alles selgitamisel.

8. Rakendusaktid

Seaduse rakendamiseks 2022. aasta jaanuarist ei ole vaja rakendusakte muuta.

Rahandusministri määrust „Aktsiisi tagastamise kord relvajõududega seotud aktsiisivabastuse korral“ (§ 45³ lg3) on vaja muuta 2022. aasta 1. juuliks.

Seaduse rakendamiseks 2023. aasta 13. veebruarist on vaja muuta järgmiseid rahandusministri määruseid:

- 1) „Aktsiisikauba kao piirnorm aktsiisikauba ladustamisele ja veole kehtestatakse“ (§ 30 lg 9);
- 2) „Tagatissumma määramise alused ja minimaalsed määrad“ (§ 31 lg 9);
- 3) „Infosüsteemi kantavad andmed ning aktsiisilaopidaja, registreeritud kaubasaaja, registreeritud kaubasaatja ja maksuesindaja numbrite kombinatsioon“ (§ 41 lg (2);
- 4) „E-saatelehe menetlemise kord“ (§ 45 lg 13);
- 5) „SADHESi kaudu teabe esitamise kord aktsiisikauba liikumisel liikmesriikide vahel“ (§ 45 lg 15).

Rahandusministri 15. märtsi 2010. a määrus nr 17 „Euroopa Komisjoni määrusega (EMÜ) nr 3649/92 kehtestatud saatelehe liikumise ja täitmise täpsustatud kord“ tunnistatakse kehtetuks 13. veebruarist 2023.

Rakendusaktide kavandid on esitatud seletuskirja lisa 2.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2022. aasta 1. jaanuaril, see on alko-direktiivi rakendamise ajal. Liikmesriikide relvajõududega seotud aktsiisivabastust rakendatakse 2022. aasta 1. juulil vastavalt direktiivile 2019/2235. Üld-direktiivi ülevõtmisega seotud muudatused peavad jõustuma 2023. aasta 13. veebruaril.

10. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu on esitatud koostöölastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Maksu- ja Tolliametile, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Maksumaksjate Liidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Õliühing, Eesti Gaasiliit, Eesti Elektritööstuse Liit, Tubakatootjate Eesti Assotsiatsioonile, osaühingule Philip Morris Eesti, aktsiaseltsile British American Tobacco Estonia, Japan Tobacco International Baltic, MTÜ e-sigareti müüjate ja kasutajate liidule, osaühingule Nicorex Baltic, Eesti Õlletootjate Liidule, Eesti Väikepruulijate Liidule, Alkoholitootjate ja Maaletootjate Liidule ning Eesti Viinamarjakasvatajate ja Veinivalmistajate Liidule.